

A large group of men, the YL Male Voice Choir, are descending a wide set of stone stairs. They are all dressed in formal black tuxedos with white shirts and bow ties. Many of the men are wearing sunglasses. They are arranged in several rows, creating a sense of depth and movement. The background is a cobblestone-paved area.

YL
THE VOICE OF
SIBELIUS

YL Male Voice Choir • Matti Hyökki
Lahti Symphony Orchestra • Osmo Vänskä

SIBELIUS, JOHAN (JEAN) CHRISTIAN JULIUS (1865–1957)

- SIX SONGS**, Op. 18 for male choir *a cappella* (Breitkopf & Härtel) 11'49
- [1] 1. Sortunut ääni (The Broken Voice) (1898) *Text: Kanteletar* 1'20
- [2] 2. Terve kuu (Hail, O Moon) (1901) *Text: Kalevala* 3'10
- [3] 3. Venematka (The Boat Journey) (1893) *Text: Kalevala* 1'34
- [4] 4. Saarella palaa (Fire on the Island) (1895) *Text: Kanteletar* 1'23
- [5] 5. Metsämiehen laulu (The Woodsman's Song) (1899) *Text: Aleksis Kivi* 1'36
- [6] 6. Sydämeni laulu (Song of my Heart) (1898) *Text: Aleksis Kivi* 2'12
- [7] **RAKASTAVA (THE LOVER)** (Manuscript/Breitkopf & Härtel) 6'28
JS 160b (1894 – version for tenor, male choir and string orchestra) *Text: Kanteletar*
- [8] **KOSKENLASKIJAN MORSIAMET (THE RAPIDS-RIDER'S BRIDES)** (Breitkopf & Härtel) 8'36
Op. 33 (1897, arr. 1943 – version for male choir and orchestra) *Text: A. Oksanen*
- [9] **TULEN SYNTY (THE ORIGIN OF FIRE)** (Breitkopf & Härtel) 11'20
for baritone, male choir and orchestra
Op. 32 (1902 – original version) *Text: Kalevala*
- [10] **VAPAUTETTU KUNINGATAR (THE CAPTIVE QUEEN)** (Lienau) 9'21
Op. 48 (1906, arr. 1910 – version for male choir and orchestra) *Text: Paavo Cajander*
- [11] **HYMN (NATUS IN CURAS)** for male choir *a cappella* (Breitkopf & Härtel) 3'55
Op. 21 (1896 – original version) *Text: Fridolf Gustafsson* WORLD PREMIÈRE RECORDING
- [12] **KUUTAMOLLA (IN THE MOONLIGHT)** for male choir *a cappella* (Breitkopf & Härtel) 1'53
JS 114 (1898) *Text: Aino Suonio*

- 13 ISÄNMAALLE (TO THE FATHERLAND) for male choir *a cappella* (Manuscript / Breitkopf & Härtel) 1'47
JS 98b (1899 – original version) Text: *Paavo Cajander* WORLD PREMIÈRE RECORDING
- 14 VELJENI VIERAILLA MAILLA (MY BROTHERS ABROAD) (Breitkopf & Härtel) 3'13
for male choir *a cappella*, JS 217 (1904) Text: *Juhani Aho*
- 15 HAR DU MOD? (HAVE YOU COURAGE?) (Breitkopf & Härtel/Fennica Gehman Oy) 1'38
for male choir and orchestra, Op. 31 No. 2 (1904 – first version) Text: *J. J. Wecksell*
- 16 LAULU LEMMINKÄISELLE (A SONG FOR LEMMINKÄINEN) (Warner/Chappell Music Finland) 4'08
for male choir and orchestra, Op. 31 No. 1 (1896) Text: *Yrjö Weijola*
- 17 JÄÄKÄRIEN MARSSI (MARCH OF THE FINNISH JÄGER BATTALION) (Breitkopf & Härtel) 2'23
Op. 91a (1917, orch. 1918 – version for male choir and orchestra) Text: *Heikki Nurmio*
- 18 TILL HAVS (TO SEA) for male choir *a cappella* (Manuscript / Warner/Chappell Music Finland) 1'59
Op. 84 No. 5 (1917 – draft version) Text: *Jonatan Reuter* WORLD PREMIÈRE RECORDING
- TWO SONGS, Op. 108 (1925) for male choir *a cappella* (Laulu-Miehet) 6'19
- 19 1. Humoreski (Humoresque) Text: *Larin Kyösti* 3'28
- 20 2. Ne pitkän matkan kulkijat (Wanderers on the Long Way) Text: *Larin Kyösti* 2'44
- 21 FINLANDIA-HYMN (FINLANDIA HYMN) for male choir *a cappella* (Breitkopf & Härtel) 2'05
from Op. 26 (1899/1900, arr. 1940) Text: *V. A. Koskenniemi*

TT: 79'46

YL MALE VOICE CHOIR · MATTI HYÖKKI *conductor*

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA · OSMO VÄNSKÄ *conductor* [7–10, 15–17]

TOM NYMAN *tenor* [7] · TOMMI HAKALA *baritone* [9]

Finland may have been administratively a grand duchy of the Russian empire for most of the nineteenth century, but culturally it was increasingly asserting its independence. Ever since the appearance of the national epic poem – the *Kalevala* – in 1835, the Finnish language had been accepted more and more as a literary medium; by the latter part of the century theatre was in the ascendant, whilst in the visual arts works of a specifically Finnish character were becoming fashionable. Finland's first music conservatory (where Sibelius was to study in the years 1885–89) was established by Martin Wegelius in Helsinki in 1882, and that same year Robert Kajanus founded the first professional symphony orchestra in the Nordic countries in the same city. Choral music was highly valued and 1883 saw the foundation of the YL Male Voice Choir at Helsinki University. Under the direction of Finland's finest choral conductors – men such as Jalmari Hahl and Heikki Klemetti – it rapidly established an outstanding reputation.

Sibelius and YL proved a potent combination. When the composer made his breakthrough with *Kulervo* (for soloists, male choir and orchestra) in 1892, singers from YL formed the backbone of the choir, and when he started to write for male choir a *cappella* the following year his first work was *Venematka* (*The Boat Journey*), composed for the choir's tenth anniversary (like most of his works for male choir, it uses a Finnish-language text). Their relationship – fostered by commissions and competitions – was long-lasting and mutually beneficial, and YL has never ceased to be regarded as the foremost exponent of Sibelius's music for male choir.

The six songs that make up Sibelius's Op. 18 were composed while he was still a young man, between 1893 and 1901. This was the foremost period of Symbolism and national Romanticism in his music – and

the set includes some of his most popular works in this genre. Two of them have *Kalevala* texts: *Venematka* (*The Boat Journey*) and *Terve kuu* (*Hail, O Moon*) with its remarkable bass writing tailor-made for a specific bass singer. *Saarella palaa* (*Fire on the Island*) and *Sortunut ääni* (*The Broken Voice*) have words from the *Kalevala*'s counterpart in lyric poetry, the *Kanteletar*. The remaining two songs are settings of words by Aleksis Kivi: *Metsämiehen laulu* (*The Woodsman's Song*) is robust and direct in character, whilst the very moving *Sydämeni laulu* (*Song of my Heart*) is a lullaby for a dead child; its text is from *Seitsemän veljestä* (*Seven Brothers*), the first Finnish-language novel.

Bridging the gap between a *cappella* pieces and works with orchestra is another work from the same period: *Rakastava*, Sibelius's entry for a competition organized by YL in 1894, in which it won second prize. Originally for male choir with tenor soloist, *Rakastava* was later arranged for mixed choir and, much later, reworked for string orchestra. The version heard here has a string accompaniment that Sibelius supplied in an attempt to ease possible intonation problems in this technically very demanding work.

Koskenlaskijan morsiamet (*The Rapids-Rider's Brides*), a vivid setting of a ballad by Oksanen, was composed in 1897, originally for solo voice and orchestra; stylistically it has a close affinity with the previous year's *Lemminkäinen Suite*. The choral arrangement of the solo part dates from as late as 1943.

As well as writing numerous tone poems, Sibelius produced a series of works for choir and orchestra that are comparable in scale to the purely orchestral works and show an equally original flair for atmosphere and tone colour. *Tulen synty* (*The Origin of Fire*), composed for the inauguration of the Finnish National Theatre in Helsinki in 1902, falls into two sections, the first for baritone and orchestra and the second for choir

and orchestra. As Russian rule in Finland grew more restrictive, the Finns' protests became ever more vociferous; and although *Tulen syntä* is ostensibly a commemorative work rather than a political one, Sibelius makes a clear anti-Russian statement by setting a *Kalevala* text with allegorical overtones. The piece was revised in 1910 but is heard here in its longer, more operatic original version.

Vapauteittu kuningatar (*The Captive Queen*), composed in 1906 for the festivities marking the centenary of the birth of the statesman and philosopher Johan Snellman and with a text by Paavo Cajander, expresses the spirit of protest even more decisively – to the extent that it was at first necessary to perform it under the more neutral title of *Siell' laulavi kuningatar* (*There Sings the Queen*). Originally for mixed choir and orchestra, it was later arranged by the composer for male choir.

The *Hymn* (*Natus in curas*), with a Latin text by Fridolf Gustafsson, was written for the unveiling of a memorial to Josef Pippingsköld, professor of obstetrics at Helsinki University, in 1896. The poem not only praises man's diligent labours but also points out how future generations idly exploit his achievements. The piece was slightly revised for publication in 1898 but on this disc the original version is performed.

Kuutamolla (*In the Moonlight*), is a romantic serenade in a relaxed 9/4 metre, composed in 1898 at the behest of Sibelius's old schoolfriend, the photographer Into Inha. At the time Inha was courting a lady named Aino Krohn (pseudonym: 'Aino Suonio'), whose words are featured here.

The following year, 1899, Finland's autonomy was curtailed by the hugely unpopular February Manifesto. That year – possibly as a response to this – Sibelius set Cajander's patriotic text *Isänmaalle* (*To the Fatherland*) for male choir *a cappella*. This virtually unknown original version, recorded here for the first time,

has greater rhythmic variety than the more familiar later arrangements (made by the composer for mixed choir [1900] and male choir [1908]; the most commonly performed male-choir version, however, was arranged by Selim Palmgren [c.1902]).

On 2nd December 1904, YL under Heikki Klemetti premièred a song acknowledging the fact that an increasing number of Finns were choosing to emigrate rather than suffer the indignities of Russian rule: *Veljeni vieraila mailla* (*My Brothers Abroad*), to a text by Juhani Aho. This wide-ranging song is divided into three sections in different keys, unified by an emphatic descending motif at the end of each.

As a prominent champion of the Finnish nationalist cause, Sibelius wrote several patriotic marches. This genre is represented here by *Har du mod?* (*Have you Courage?*), to a Swedish text by Wecksell, first performed at the same concert as the original version of the *Violin Concerto*. The original 1904 version of *Har du mod?* is heard on this disc, though the piece went through numerous reworkings over the following decade.

Part of the same opus group but composed some eight years earlier, *Laulu Lemminkäiselle* (*A Song for Lemminkäinen*) is – unusually for Sibelius – somewhat in the style of a hunting chorus from a German opera. Lemminkäinen is one of the heroes of the *Kalevala*, but the text for this song is by Yrjö Weijola. The piece shares thematic material with the original version of the tone poem *Lemminkäinen's Return*.

By the time Sibelius wrote *Jääkärien marssi* (*March of the Finnish Jäger Battalion*) in 1917, Finland was only a few weeks away from declaring its independence, though it would almost immediately be plunged into civil war. The march is a regimental song for a battalion of German-trained soldiers fighting for the 'Whites' (conservatives) against the 'Reds' (socialists), with a text by a soldier from the regiment.

Till havs (To Sea) was written in 1917 for the Akademiska Sångföreningen choir ('Akademen'). Though it is outwardly a sea song, Jonatan Reuter's poem is really a call to arms, and Sibelius set it as an energetic, march-like piece. Having 'completed' the piece on 17th April, Sibelius went on to make some small revisions before it was premièred at the end of the month; the (unpublished) first draft is heard on this CD.

In 1925 Sibelius wrote two wryly humorous songs as a present for Eduard Polón, a prominent businessman. The texts of the songs – *Humoreski (Humoresque)* and *Ne pitkän matkan kulkijat (Wanderers on the Long Way)* – are by Larin Kyösti, and both offer an idealized image of the wayfarer's life. In the *Humoreski* he takes life's trials in his stride, playing a little polska on his flute, whilst in *Ne pitkän matkan kulkijat* the wanderers come and go aimlessly, relying on God to provide physical and spiritual nourishment.

Finlandia, derived from a set of music for historical tableaux (1899), is probably Sibelius's most famous composition, and the hymn drawn from it is also very popular as a choral song. Though initially reluctant to make a choral arrangement ('it is not intended for singing, but rather composed for orchestra. But if the world wants to sing, one cannot do anything about it'), Sibelius did eventually make several, one with a text by Wäinö Sola (1938) and also the much better-known one heard here with words by V.A. Koskenniemi (1940).

© Andrew Barnett 2008

Founded at Helsinki University in 1883, the **YL Male Voice Choir** is Finland's oldest Finnish-language choir. Its cultural merits, long history of concerts, numerous international tours and acclaimed recordings have established the choir as one of the most prominent male choirs in the world. Since its inception, YL has

actively commissioned, performed and recorded Finnish and international choral music: most of Jean Sibelius's most famous works for male choir were commissioned and premièred by YL. Today the choir is known as Sibelius's natural standard-bearer and as a pioneer of contemporary music.

YL gives concerts regularly all around Finland and vigorously exports Finnish art all over the world. In addition to performing its versatile *a cappella* repertoire, YL presents works for accompanied male choir with the world's foremost orchestras and conductors. In addition, YL's Christmas concerts have become an important tradition for both the choir and audiences; each year the concerts bring about 12,000 listeners to the churches of Helsinki.

YL participated in the world première recording of Sibelius's *Kullervo* with the Bournemouth Symphony Orchestra conducted by Paavo Berglund in 1971. Its BIS recording of this work with the Lahti Symphony Orchestra and Osmo Vänskä (2001) was nominated for a *Gramophone* Award and also won a Cannes Classical Award.

YL's composition commissioning is naturally connected with its publications and historical research. For decades the choir has published sheet music of its commissions under the title 'Repertoire of YL'. Major publications include the complete collections of *a cappella* works for male choir by Sibelius, Palmgren, Madetoja and Rautavaara.

Matti Hyökkä has conducted YL since 1980. He began his music studies at the age of nine at the Sibelius Academy in Helsinki, where he completed a church organist's diploma and a music teacher's diploma. From 1982 he held the post of lecturer in choir conducting, and in 2007 he gained a professorship at the Sibelius Academy. In 2003, he became the first in Finland to complete the degree of Doctor of Music in choir conducting, with YL as his 'instrument'.

Matti Hyökki has for a long time occupied a central position in Finnish choral music. He was chorus master of the Finnish National Opera from 1992 to 1995, and in 1996 the Association of Finnish Choir Conductors nominated him choir conductor of the year. Hyökki is much in demand as a jury member in international choral competitions, and he has also given inspiring workshops with YL at international convocations of choral professionals.

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of Osmo Vänskä (principal conductor 1988–2008), developed into one of the most notable in Europe. Artistic adviser from the autumn of 2008 onwards is Jukka-Pekka Saraste. The orchestra is based at the wooden Sibelius Hall where, each September, it organizes an International Sibelius Festival. The orchestra has undertaken many award-winning recording projects for BIS and has played at numerous music festivals, including the BBC Proms in London and the White Nights festival in St Petersburg. Besides touring in Spain, Japan, Germany, the USA and China it has performed in Amsterdam, at the Musikverein in Vienna and at the Philharmonie in Berlin.

Osmo Vänskä, principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra from 1988 until 2008, has since 2003 been the music director of the Minnesota Orchestra. He began his musical career as a clarinetist in the Helsinki Philharmonic Orchestra, and is now in great demand internationally as a guest conductor with the world's leading orchestras. Among his many honours and distinctions are the Pro Finlandia medal, a Royal Philharmonic Society Award, Musical America's Conductor of the Year Award in 2004, the Sibelius Medal in 2005 and the Finlandia Foundation Arts and Letters Award in 2006.

The YL Male Voice Choir participated in the public premières of the following works on this CD:

Sources:

Jean Sibelius – Mieskuorolaulut a cappella (Songs for Male Voice Choir a cappella), YL, Helsinki 2000

Jean Sibelius – Säestyskelliset mieskuorolaulut (Accompanied Songs for Male Voice Choir), YL, Helsinki 2003

Sortunut ääni

21st April 1899 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Jalmari Hahl

Venematka

6th April 1893 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Jalmari Hahl

Saarella palaa

7th December 1895 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Jalmari Hahl

Metsämiehen laulu

4th April 1900 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Heikki Klemetti

Sydämeni laulu

1st December 1898 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Heikki Klemetti

Rakastava (a cappella version)

28th April 1894 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Jalmari Hahl

Vapautettu kuningatar

27th November 1913 at the Great Hall of Helsinki University.

Helsinki Philharmonic Society Orchestra,

conductor: Heikki Klemetti

Kuutamolla

11th April 1916 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Heikki Klemetti

Veljeni vieraila mailla

2nd December 1904 at the Great Hall of Helsinki University.

Conductor: Heikki Klemetti

Laulu Lemminkäiselle

12th December 1896 at the Great Hall of Helsinki University.

Helsinki Philharmonic Society Orchestra, conductor: Jalmari Hahl

Jääkärien marssi (official première with orchestra)

19th January 1918 at the Great Hall of Helsinki University.

YL, Akademiska Sångföreningen and an orchestra

Vaikka Suomi hallinnollisesti olikin Venäjän valtakunnan suuriruhtinaskunta lähes koko 1800-luvun ajan, oman kulttuurinsa suhteen se vahvisti itsenäisyyttään jatkuvasti. Kansalliseepos *Kalevalan* ilmestymisen (1835) jälkeen, suomen kieli oli yhä kasvavassa määrin hyväksytty kirjalliseksi välineeksi tässä työssä. Vuosisadan lopulle tultaessa teatteritaide oli noussut valta-asemaan, kun taas erityisesti suomalaisuutta korostava kuvataide oli vasta tulossa muotiin. Suomen ensimmäinen ammattimainen sinfoniaorkesteri perustettiin Helsingin kaupungin kuoronjohtajien, kuten Jalmari Hahlin ja Heikki Klemetin, johdolla kuoro nopeasti hankki merkittävän maineen.

Sibelius ja YL osoittautuivat tehokkaaksi yhdistelmäksi. YL:n laulajat olivat mukana muodostamassa kuoron runkoa, kun säveltäjä vuonna 1892 teki läpimurtonsa solisteille, mieskuorolle ja orkesterille kirjoitetulla *Kullervo*-teoksellaan, ja kun hän seuraavana vuonna alkoi kirjoittaa *a cappella* -lauluja mieskuorolle, hänen ensimmäinen teoksensa oli *Venematka*, joka oli säveltäjän tilaustyönä YL:n 10-vuotisjuhlaan. Kuten useimmat säveltäjämestarin mieskuoroteoksista, myös *Venematka* hyödyntää suomenkielisiä tekstiä. Sibeliuksen ja YL:n erityissuhde, jota sävellystilaukset ja kilpailut vahvistivat, oli pitkäikäinen ja molempia osapuolia hyödyttävä, ja YL onkin säilyttänyt sukupuolvelta toiselle lakkaamatta asemansa Sibeliuksen mieskuoromusiikin merkittävimpana esittäjänä ja tulkitsijana.

Kuusi laulua, jotka muodostavat Sibeliuksen opuksen 18, on sävelletty vuosina 1893-1901, jolloin säveltäjä oli vielä nuori mies. Tämä oli hänen musiikissaan merkittävin symboliikan ja kansallisen romantiikan ajanjakso, ja tämä laulusarja sisältääkin monia hänen tämän lajityypin kaikkiin tunnetuimpia teoksiaan. Kaksi näistä lauluista on kirjoitettu *Kalevalan* tekstiin: *Venematka* ja *Terve kuu*, joista jälkimmäinen sisältää huomionarvoisen matalan bassokohdan, joka oli räätälöity erälle tuon ajan bassolaulajalle. Sanat lauluihin *Saarella palaa* ja *Sortunut ääni* ovat peräisin *Kalevalan* sarteoksesta, *Kantelettaaresta*. Kaksi jäljellejäävää laulua on kirjoitettu Aleksis Kiven teksteihin: *Metsämiehen laulu* on tyyliltään suora ja elinvoimainen, kun taas erittäin herkkä *Sydämeni laulu* on kehtolaulu kuolleelle lapselle. Jälkimmäisen laulun teksti on Kiven teoksesta *Seitsemän veljestä*, joka on ensimmäinen suomenkielinen romaani.

Samalta aikakaudelta on peräisin myös *Rakastava*, joka toimii siltana Sibeliuksen *a cappella* -tuotannon ja orkesteriteosten välillä. Sibelius osallistui tällä teoksella YL:n järjestämään sävellyskilpailuun vuonna 1894 ja saavutti kilpailuun toisen palkinnon. *Rakastava* sävellettiin alun perin mieskuorolle ja tenorisolistille, ja myöhemmin siitä sovitettiin sekakuoroversio sekä huomattavasti myöhemmin kokonaan uusi versio jousiorkesterille. Levyllä kuultava mieskuoroversio sisältää jousiorkesterisäestyksen, jonka Sibelius lisäsi alkupeiräiseen versioon yrityksenä helpottaa mahdollisia intonaatio-ongelmia tässä teknisesti hyvin vaativassa teoksesta.

Koskenlaskijan morsiamet, Oksasen balladiin rakennettu eloisa teos, sävellettiin vuonna 1897. Alun perin Sibelius kirjoitti kappaleen sooloäänelle ja orkesterille, ja tyylillisesti sillä on läheinen suhde edellisenä vuonna sävellettyyn *Lemminkäis-sarjaan*. Kuorosoitus soolon pohjalta on tehty niinkin myöhään kuin vuonna 1943.

Lukuisten sävelrunojen ohella Sibelius kirjoitti sarjan teoksia kuorolle ja orkesterille, jotka ovat laajuudessaan hyvin verrattavissa muihin orkesteriteoksiin ja joista hehkuu yhtenäisen ja alkuperäisen ilmapiirin ja sen eri sävelvärien tyyli. *Tulen synty*, joka sävellettiin Suomen Kansallisoopperan avajaisiin vuonna 1902, jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäinen on baritonille ja orkesterille, ja jälkimmäinen kuorolle ja orkesterille. Sitä mukaa kuin Venäjän vallankäyttö Suomessa kiristyi yhä rajoittavamaksi, suomalaisten protestit kasvoivat koväänisemmiksi. Vaikka *Tulen synty* onkin näennäisesti enemmän tilausteos kuin poliittisesti räättyynyt, Sibelius ottaa selkeästi kantaa Venäjää vastaan vertauskuvallisen kalevalaisen tekstin käytöllä. Säveltäjä uudisti teostaan vuonna 1910, mutta tälle levyllä on valittu pidempi ja enemmän oopperamainen alkuperäisversio.

Vuonna 1906 valtiomies ja filosofi Johan Snellmanin 100-vuotisjuhlallisuuksia varten Paavo Cajanderin tekstiin sävelletty *Vapautettu kuningatar* ilmaisee suomalaisten protestihenkeä vieläkin selvemmin – jopa niin selvästi, että teosta piti aluksi esittää neutraalimalla nimellä *Siell' laulavi kuningatar*. Teos sävellettiin alun perin sekakuorolle, josta säveltäjä myöhemmin teki sovituksen mieskuorolle.

Fridolf Gustafssonin latinankieliseen runoon tehty *Hymnus (Hymni)* sävellettiin Helsingin yliopiston syntytösopin professorin Josef Pippingsköldin muistomerkkin paljastustilaisuuteen vuonna 1896. Runo ei ainoastaan ylistä miehen ututteraa työtä vaan myös huomauttaa, kuinka laiskat uudet sukupolvet jättävät hänen saatuksensa hyödyntämättä. Sibelius uudisti kappaletta hieman ennen sen julkaisua vuonna 1898, mutta tällä levyllä esitetään harvoin kuultu alkuperäinen versio.

Kuutamolla on romanttinen, rauhalliseen 9/4 –mitaan kirjoitettu, serenadi, jonka Sibelius sävelsi vanhan koulukaverinsa, valokuvaaja Into Inhan, kehotuksesta

vuonna 1898. Näihin aikoihin Inha tapaili neitoa nimeltä Aino Krohn, salanimeltään Aino Suonio, jonka kirjoittamiin sanoihin teos on tehty.

Seuraavana vuonna 1899 Suomen autonomiaa kaennettiin jälleen tavattoman epäsuosituilla ns. helmikuun manifestilla. Tuona vuonna – mahdollisesti vasta-rektiona manifestiin – Sibelius sävelsi Cajanderin patriottiseen tekstiin *a cappella* –mieskuorolaulunsa *Isänmaalle*. Oheinen nyt ensikertaa levytetty ja käytännössä aiemmin tuntematon, alkuperäisversio sisältää enemmän rytmillistä vaihtelua kuin tutummat myöhemmät sovituksot. Sibelius sovitti teoksen ensin seka-kuorolle vuonna 1900 ja myöhemmin uudelleen mieskuorolle 1908, joskin useimmin esitetyn mieskuoroversion sovitti YL:n entinen johtaja ja säveltäjä Selim Palmgren vuonna 1902.

Joulukuun 2. päivä 1904 Heikki Klemetin johtama YL kantaesitti Juhani Ahon tekstiin sävelletyn *Veljeni vieraila mailla* –laulun, jossa otettiin kantaa siihen tosiasiaan, että yhä useammat suomalaiset olivat valinneet Venäjän sorron sijaan pakolaisuuden ulkomailla. Tämä laaja teos jakaantuu kolmeen eri sävellajeissa kulkevaan osaan, joita yhdistää osien lopussa esiintyvä empaattinen laskeva motiivi.

Suomalaisen kansallistunteen merkittävimpana mestarina Sibelius kirjoitti useita isänmaallisia marseja. Tätä tyyliä edustaa *Har do mod?* (*Elon taistohon käy*), joka on kirjoitettu Wecksellin ruotsinkieliseen tekstiin ja joka sai kantaesityksensä samassa konsertissa kuin *viulukonserton* alkuperäisversio. Levyllä kuullaan *Har do mod?*:n alkuperäisversio vuodelta 1904, jonka jälkeen teos koki useita uudistuksia seuraavan vuosikymmenen aikana.

Samaan opus-ryhmään kuuluva, mutta kahdeksan vuotta aiemmin sävelletty, *Laulu Lemminkäiselle* on – Sibeliukselle epätavallisesti – tyyliältään hieman sukua saksalaisesta oopperasta tutuille metsästyskuorokoh-

tauksille. Lemminkäinen on yksi *Kalevalan* sankarihahmoista, mutta kappaleen tekstin on kirjoittanut Yrjö Weijola. Teos sisältää samoja teemaattisia aineksia kuin *Lemminkäisen paluu* –sävelrunon alkuperäisversio.

Jääkärien marssin säveltämisen aikoihin vuonna 1917 Suomen itsenäisyysjulistukseen oli matkaa enää muutamia viikkoja, joskin lähes heti tämän jälkeen maa syöksyi sisällissodan pyörteisiin. Marssi on tehty Saksassa koulutetun jääkärrykmennin tunnuslauluksi, joka Suomen sisällissodassa taisteli porvarillisten ns. valkoisten puolella työväen ns. punaisia vastaan. Sanat lauluun on kirjoittanut eräs rykmentin sotilaista.

Till havs (Päin hyrskyjä) kirjoitettiin Akademiska Sångföreningen-mieskuorolle (Akademen) vuonna 1917. Vaikka kyseessä on ulkoisesti katsoen merilaulu, Jonatan Reuterin runo varsinaisesti käsittelee taistelun kutsua ja Sibelius tekikin teoksesta energisen ja marssimaisen kappaleen. Viimeistelytään teoksen 17. päivä huhtikuuta, Sibelius teki teokseen vielä useita pieniä muutoksia ennen kantaesitystä kuun lopussa. Tämä levyllä kuulaa teoksen aiemmin julkaisematon 1. käsikirjoitusversio.

Vuonna 1925 Sibelius kirjoitti kaksi humoristista laulua, jotka olivat lahja merkittävälle liikemiehelle Eduard Polónille. Molempien laulujen (*Humoreski* ja *Ne pitkän matkan kulkijat*) sanat on kirjoittanut Larin Kyösti ja molemmat tarjoavat melko idealistisen kuvan vaeltajan elämästä. *Humoreskissa* vaeltaja huolettomasti astelee ja kokeilee elämän eri polkuja soitellen pientä polskaa huilullaan, kun taas teoksessa *Ne pitkän matkan kulkijat*, vaeltajat tulevat ja menevät ilman päämäärää – luottaen aina siihen, että Jumala suu niin fyysistä kuin henkistä ravintoa.

Finlandia, joka on peräisin historiallisen kuvaelman musiikista vuodelta 1899, on todennäköisesti Sibeliuksen tunnetuin sävellys, ja tästä edelleen erotettu hymni hyvin suosittu kuorolaulu. Vaikka Sibelius aluksi

olikin hyvin haluton tekemään teoksesta kuorosovitusta, loppujen lopuksi säveltäjä kirjoitti näitä useita. ”Sitä ei ole tarkoitettu laulettavaksi. Sehän on tehty orkesteria varten. Mutta jos maailma tahtoo laulaa, niin ei sille mitään mahda”, Sibelius sanoi. Vuonna 1938 Sibelius sovitti laulun Wainö Solan tekstiin, ja vuonna 1940 syntyi paremmin tunnettu ja tälläkin levyllä kuultava versio V. A. Koskenniemen sanoihin.

© Andrew Barnett 2008

Vuonna 1883 Helsingin yliopiston yhteeyteen perustettu **Ylioppilaskunnan Laulajat (YL)** on Suomen vanhin suomenkielinen kuoro. Sen ansiokas kulttuuritoiminta, pitkät konserttihistoria, useat kiertueet ulkomailla ja arvostelumenestystä saavuttaneet levytykset ovat luo- neet kuorolle aseman yhtenä maailman merkittävimmistä mieskuoroista. YL on alkuajoistaan lähtien aktiivisesti tilannut, esittänyt ja tallentanut suomalaista ja kansainvälistä kuoromusiikkia. Useimmat Jean Sibeliuksen kaikkein tunnetuimmista mieskuoroteoksista ovat YL:n tilaamia ja kantaesityksiä. Nykyisin kuoro tunnetaan paitsi Sibeliuksen musiikin luonnollisena lipunkantajana, myös uuden musiikin pioneerinä.

YL konsertoi säännöllisesti eri puolilla Suomea ja vie ahkerasti suomalaista taidetta maailmalle. Monipuolisen *a cappella* –ohjelmistonsa lisäksi YL esittää säästelyksellisiä mieskuoroteoksia maailman eturivin orkesterien ja kapellimestarien kanssa. Lisäksi, kotimaassa YL:n joulukonserteista on tullut sekä kuorolle että kuulijoille tärkeä perinne; ne keräävät vuosittain n. 12 000 kuulijaa Helsingin kirkkoihin.

YL oli mukana Sibeliuksen *Kullervon* maailmanensilevytyksessä Paavo Berglundin johtaman Bourne-mouthin sinfoniaorkesterin kanssa vuonna 1971. Samasta teoksesta BIS-levy-yhtiöllä tehty levy Osmo Vänskän johtaman Sinfonia Lahden kanssa nimettiin *Gramophone*-palkinnon ehdokkaaksi ja voitti Cannes

Classical –palkinnon vuonna 2001. *Kullervon* ohella YL on levyttänyt ilmeisesti ainoana mieskuorona maailmassa Sibeliuksen koko *a cappella*- ja säestyksellisen mieskuorotuotannon.

YL:n sävellystilauksiin yhdistyy luontevasti nuottijulkaisutoiminta ja historiantutkimus. Vuosikymmenien ajan kuoro on julkaissut tilausteoksiaan ”YL:n ohjelmistoa” –sarjan alla. Merkittäviin nuottikirjailukaisuihin kuuluvat mm. Jean Sibeliuksen, Selim Palmgrenin, Leevi Madetojan ja Einojuhani Rautavaaran *a cappella* –mieskuoroteosten kokonaislaitokset.

Professori **Matti Hyökki** on toiminut Ylioppilaskunnan Laulajien johtajana vuodesta 1980 lähtien. Hän aloitti musiikinopintonsa 9-vuotiaana Suomen ainoassa musiikkiyliopistossa, Sibelius-Akatemiassa, Helsingissä ja on valmistunut sieltä sekä kanttori-urkuriksi, musiikinopettajaksi että vuonna 2003 Suomen ensimmäiseksi musiikin tohtoriksi kuoronjohdossa. Tutkintoinstrumentinaan hänellä oli YL.

Matti Hyökki on toiminut pitkään Suomen kuorokulttuurin kannalta keskeisessä asemassa. Vuosina 1992–1995 hän toimi myös Suomen Kansallisoopperan kuorokapellimestarina, ja vuonna 1996 Suomen kuoronjohtajayhdistys myönsi hänelle Vuoden kuoronjohtajapalkinnon. Matti Hyökki on kysytty jäsen kansainvälisten kuorokilpailujen tuomaristossa ja kuoroammatillaisten kansainvälisissä kokoontumisissa hän on pitänyt YL:n kanssa innostusta herättäviä työpajoja.

Sinfonia Lahti on yhdessä Osmo Vänskän (ylikapellimestari 1988–2008) kanssa kehittynyt yhdeksi Euroopan merkittävistä orkestereista. Orkesterin taiteellisenä neuvonantajana syksystä 2008 lähtien on Jukka-Pekka Saraste. Orkesterin koti on puinen Sibelius-talo, jossa se järjestää joka vuosi syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin. Orkesteri on tehnyt BIS-levymerkille monia kansainvälisiä levypalkintoja saavuttaneita

levytyksiä, ja se on esiintynyt lukuisilla musiikkifestivaaleilla, mainittakoon BBC Proms Lontoossa ja Valkeat yöt –festivaali Pietarissa. Orkesteri on esiintynyt myös mm. Amsterdamin Concertgebouw’ssa, Wienin Musikvereinissa ja Berliinin filharmoniaassa, ja lisäksi se on tehnyt konserttavierailuja mm. Espanjaan, Japaniin, Saksaan, Yhdysvaltoihin ja Kiinaan.

Osmo Vänskä, Sinfonia Lahden ylikapellimestari vuosina 1988–2008, on vuodesta 2003 lähtien ollut Minnesotan orkesterin taiteellinen johtaja. Hän aloitti muusikonuransa klarinetistina Helsingin kaupunginorkesterissa, ja nykyään hän on kysytty vieras johtamaan maailman ykkösorkestereita. Vänskän saamista monista tunnustuksista mainittakoon Pro Finlandia –mitali, Royal Philharmonic Society Award, Musical American nimitys Vuoden kapellimestariksi 2004, Sibelius-mitali 2005 ja Finlandia Foundation Arts and Letters Award 2006.

OSMO VÄNSKÄ

O bwohl Finnland fast das ganze 19. Jahrhundert hindurch als Großfürstentum zum Russischen Reich gehörte, behauptete es auf kulturellem Gebiet zusehends seine Unabhängigkeit. Seit dem Erscheinen des Nationalepos' *Kalevala* im Jahr 1835 setzte sich die finnische Sprache immer mehr als literarisches Medium durch; gegen Ende des Jahrhunderts folgte das Theater, während in den Bildenden Künsten Werke von spezifisch finnischem Charakter in Mode kamen. Das erste Musikkonservatorium Finnlands (an dem Sibelius in den Jahren 1885-89 studieren sollte) wurde 1882 von Martin Wegelius gegründet, demselben Jahr, in dem Robert Kajanus das erste Berufsorchester Skandinaviens ins Leben rief. Chormusik wurde ebenfalls hoch geschätzt; 1883 wurde der Männerchor YL an der Universität Helsinki gegründet. Unter der Leitung der besten finnischen Chordirigenten – Jalmari Hahl, Heikki Klemetti u.a. – machte er sich bald einen hervorragenden Namen.

Sibelius und YL waren eine starke Kombination. Als der Komponist 1892 mit *Kullervo* (für Solisten, Männerchor und Orchester) seinen Durchbruch hatte, bildeten Sänger von YL das Rückgrat des Chores, und als er im Jahr darauf für Männerchor *a cappella* zu schreiben begann, war seine erste Komposition *Venematka* (*Kahnfahrt*), entstanden zum zehnten Geburtstag von YL (wie die meisten seiner Werke für Männerchor verwendet es einen finnischen Text). Ihre Beziehung – von Aufträgen und Wettbewerbstücken gefördert – war langjährig und für beide Seiten nutzbringend; YL gilt seither als führendes Ensemble für Sibelius' Männerchorwerke.

Die sechs Lieder seines Opus 18 komponierte Sibelius als junger Mann zwischen 1893 und 1901 in seiner symbolistischen und nationalromantischen Periode, und die Sammlung enthält einige seiner beliebtesten Werke dieser Gattung. Zwei davon basieren auf *Kalevala*-Texten: *Venematka* und *Terve kuu* (*Gruß an den*

Mond) mit seinem außergewöhnlichen Baß, der einem bestimmten Bassisten „auf den Leib“ geschrieben wurde. *Saarella palaa* (*Auf der Insel brennt ein Feuer*) und *Sortunut ääni* (*Gebrochene Stimme*) verwenden Worte aus der *Kanteletar*, dem lyrischen Gegenstück zum *Kalevala*. Die übrigen beiden Lieder vertonen Worte von Aleksis Kivi: *Metsämiehen laulu* (*Gesang des Jägers*) ist kraftvoll und geraderhafter, während das bewegende *Sydämeni laulu* (*Lied meines Herzens*) ein Wiegenlied für ein totes Kind ist – sein Text stammt aus *Seitsemän veljestä* (*Die sieben Brüder*), dem ersten finnishsprachigen Roman.

Die Kluft zwischen den *a cappella*-Stücken und den Orchesterwerken überbrückt ein anderes Werk aus dieser Zeit: *Rakastava*, Sibelius' Beitrag zu einem 1894 von YL veranstalteten Wettbewerb, bei dem es den Zweiten Preis erhielt. Ursprünglich für Männerchor mit Tenor-Solo komponiert, wurde *Rakastava* später für gemischten Chor arrangiert und einige Zeit danach für Streichorchester umgearbeitet. Die hier eingespielte Fassung weist eine Streicherbegleitung auf, die Sibelius in der Absicht hinzufügte, eventuellen Intonationsproblemen bei diesem technisch sehr anspruchsvollen Werk vorzubeugen.

Koskenlaskijan morsiamet (*Des Fährmanns Bräute*), die lebhaft vertonte einer Ballade von Okasanen, wurde 1897 für Solostimme und Orchester komponiert; stilistisch ist es eng mit der im Vorjahr entstandenen *Lemminkäinen-Suite* verwandt. Die Chorfassung des Soloparts entstand erst 1943.

Neben zahlreichen Symphonischen Dichtungen komponierte Sibelius eine Reihe von Werken für Chor und Orchester, deren Umfang den rein orchestraalen Werken vergleichbar ist und die ein gleichermaßen originelles Gespür für Atmosphäre und Klangfarbe zeigen. *Tulen synty* (*Der Ursprung des Feuers*), 1902 für die Eröffnung des Finnischen Nationaltheaters in Helsinki

komponiert, besteht aus zwei Teilen: Teil eins für Bariton und Orchester, Teil zwei für Chor und Orchester. In dem Maße, wie die russische Herrschaft in Finnland restriktiver wurde, wurden die finnischen Proteste lauter; und obwohl *Tulen synty* vorgeblich eine Gedenkkomposition ist, vertritt Sibelius einen eindeutig anti-russischen Standpunkt, indem er einen *Kalevala*-Text mit allegorischem Hintersinn vertont. Das Werk wurde 1910 revidiert, ist aber hier in seiner längeren, opernhafteren Originalfassung eingespielt.

Vapautettu kuningatar (Die gefangene Königin) – 1906 für die Feiern anlässlich des 100. Geburtstags des Staatsmanns und Philosophen Johan Snellman auf einen Text von Paavo Cajander komponiert – bekundet den Protest noch entschiedener, so sehr sogar, daß es anfangs unter einem neutraleren Titel aufgeführt werden mußte: *Siell' laulavi kuningatar* (Dort singt die Königin). Ursprünglich für gemischten Chor und Orchester geschrieben, wurde es später vom Komponisten für Männerchor arrangiert.

Die *Hymne* (*Natus in curas*) auf einen lateinischen Text von Fridolf Gustafsson wurde 1896 anlässlich der Enthüllung eines Denkmals für Josef Pippingsköld, einen Professor für Gynäkologie an der Universität Helsinki, komponiert. Das Gedicht preist nicht nur die unablässigen Anstrengungen des Menschen, sondern weist auch darauf hin, daß spätere Generationen untätig in den Genuß seiner Verdienste kommen. Das Stück wurde vor der Veröffentlichung im Jahr 1898 leicht überarbeitet; für die vorliegende CD wurde die Originalfassung verwendet.

Kuutamolla (Im Mondschein) ist eine romantische Serenade in entspanntem 9/4-Takt, 1898 auf Veranlassung von Sibelius' Schulfreund, des Fotografen Into Inha, komponiert. Zu jener Zeit warb Inha auf eine Dame namens Aino Krohn (Pseudonym: „Aino Suonio“), deren Worte hier vertont sind.

Im Jahr darauf, 1899, wurde Finnlands Autorität durch das höchst unpopuläre Februarmanifest beschnitten. Vielleicht als Reaktion hierauf vertonte Sibelius in jenem Jahr Cajanders patriotischen Text *Isänmaalle* (An das Vaterland) für Chor *a cappella*. Die so gut wie unbekannte und hier erstmals vorgelegte Originalfassung weist eine größere rhythmische Vielfalt auf als die bekannteren späteren Fassungen, die der Komponist selber anfertigte: 1900 für gemischten Chor, 1908 für Männerchor. Die am häufigsten aufgeführte Männerchorfassung indes stammt von Selim Palmgren (ca. 1902).

Am 2. Dezember 1904 gab YL unter Leitung von Heikki Klemetti die Uraufführung eines Liedes, das den Umstand ins Licht rückte, daß eine wachsende Zahl von Finnen die Emigration den Demütigungen durch die russische Herrschaft vorzog: *Veljeni vierailla mailla* (Meine Brüder in fremdem Lande), nach einem Text von Juhani Aho. Das großdimensionierte Lied hat drei Teile mit je eigenen Tonarten, die durch ein emphatisches, absteigendes Schlußmotiv zyklisch verbunden werden.

Als prominenter Verfechter der nationalen Sache Finnlands schrieb Sibelius mehrere Märsche. Diese Gattung vertritt hier *Har du mod?* (*Hast du Mut?*) auf einen Text von Wecksell, das in demselben Konzert uraufgeführt wurde wie die Originalfassung des *Violinkonzerts*. Diese CD enthält die 1904 entstandene Originalfassung von *Har du mod?*, auch wenn das Stück im folgenden Jahrzehnt mehrere Revisionen erlebte.

Laulu Lemminkäiselle (Lied für Lemminkäinen) gehört zu derselben Werkgruppe, wurde aber 18 Jahre früher komponiert. Stilistisch ähnelt es – ungewöhnlich für Sibelius – einem Jägerchor einer deutschen Oper. Lemminkäinen ist einer der Helden des *Kalevala*, doch der Text für dieses Lied stammt von Yrjö Weijola. Das thematische Material dieser Komposition ist mit der

Originalfassung der Symphonischen Dichtung *Lemminkäinen zieht heimwärts* verwandt.

1917, als Sibelius *Jääkärien marssi* (*Marsch der Finnischen Jäger*) komponierte, war Finnland nur wenige Wochen von seiner Unabhängigkeitserklärung entfernt, auf die fast sofort der Bürgerkrieg folgte. Der Marsch ist ein Regimentslied für ein in Deutschland ausgebildetes Bataillon, das für die „Weißen“ (Konservativen) gegen die „Roten“ (Sozialisten) kämpfte; der Text wurde von einem Soldaten des Regiments geschrieben.

Till havs (*Auf dem Meer*) entstand 1917 für den Chor Akademiska Sångföreningen („Akademen“). Scheinbar ein Meereslied, handelt es sich in Wirklichkeit um einen Waffenappell, den Sibelius als energischen Marsch vertonte. Sibelius „beendete“ die Komposition am 17. April, nahm aber noch einige kleinere Änderungen vor, bevor sie Ende des Monats uraufgeführt wurde. Auf dieser CD ist die (unveröffentlichte) erste Version zu hören.

1925 komponierte Sibelius als Geschenk für Eduard Polón, einen bekannten Geschäftsmann, zwei humoristische Lieder. Die Texte dieser Lieder – *Humoreski* (*Humoreske*) und *Ne pitkän matkan kulkijat* (*Die Wanderer auf dem langen Weg*) – stammen von Larin Kyösti, und beide zeichnen ein idealisiertes Bild des Wanderlebens. In den *Humoreski* geht der Reisende mit den Strapazen dieses Lebens souverän um und spielt eine kleine Polska auf seiner Flöte, während in *Ne pitkän matkan kulkijat* die Wanderer ziellos umherstreifen und sich darauf verlassen, daß Gott sie mit materieller und geistiger Nahrung versorgt.

Finlandia, einer Musik für historische *Tableaux vivants* (1899) entnommen, ist wohl Sibelius' berühmteste Komposition überhaupt, und auch die daraus entlehnte Hymne ist als Chorlied sehr beliebt. Obschon Sibelius sich anfangs gegen eine Vokalbearbeitung

sträubte („Sie ist nicht zum Singen bestimmt, sondern für Orchester komponiert. Aber wenn die Welt singen will, kann man nichts dagegen machen“), fertigte er schließlich mehrere solcher Bearbeitungen an, darunter eine auf einen Text von Wäinö Sola (1938) sowie die weitaus bekanntere (und hier zu hörende) auf Worte von V.A. Koskenniemi (1940).

© Andrew Barnett 2008

Der **Männerchor YL**, 1883 an der Universität Helsinki gegründet, ist Finnlands ältester finnischsprachiger Chor. Seine kulturellen Verdienste, die traditionsreiche Konzerttätigkeit, zahlreiche Auslandstourneen und begeistert gefeierte Aufnahmen haben YL zu einem der berühmtesten Männerchöre der Welt gemacht. Seit seiner Gründung hat YL sich mit Auftragswerken, Aufführungen und Einspielungen um zeitgenössische finnische und internationale Chormusik verdient gemacht; so wurden etwa die meisten von Jean Sibelius' berühmtesten Werken für Männerchor von YL in Auftrag gegeben und uraufgeführt. Heute ist der Chor als Sibelius' naturgemäßer Bannerträger und als Pionier für zeitgenössische Musik bekannt.

YL konzertiert regelmäßig in ganz Finnland und trägt mit großem Enthusiasmus finnische Kunst in die ganze Welt hinaus. Neben seinem vielseitigen *a cappella*-Repertoire führt YL Werke für begleiteten Männerchor mit den renommiertesten Orchestern und Dirigenten der Welt auf. Die Weihnachtskonzerte von YL sind sowohl für den Chor wie auch für das Publikum zu einer bedeutenden Tradition geworden – alljährlich kommen über 12.000 Hörer in die Kirchen von Helsinki.

1971 wirkte YL an der Weltersteinspielung von Sibelius' *Kullervo* mit dem Bournemouth Symphony Orchestra unter Leitung von Paavo Berglund mit. Seine *Kullervo*-Aufnahme bei BIS mit dem Lahti Symphony

Orchestra und Osmo Vänskä (2001) wurde für einen *Gramophone* Award nominiert und gewann einen Cannes Classical Award.

Die Kompositionsaufträge des Chores stehen in engem Zusammenhang mit seinen Publikationen und historischen Forschungen. Jahrzehntlang hat YL für seine Aufträge einzelne Werke unter dem Titel „Das Repertoire von YL“ veröffentlicht. Zu den größeren Veröffentlichungen gehören die Sammlungen mit sämtlichen *a cappella*-Werken für Männerchor von Sibelius, Palmgren, Madetoja und Rautavaara.

Matti Hyökki leitet YL seit 1980. Er begann seine musikalische Ausbildung im Alter von neun Jahren an der Sibelius-Akademie in Helsinki, wo er als Kirchenorganist und Musiklehrer diplomiert und zum Doktor der Musik promoviert wurde. Von 1982 an war er Dozent für Chorleitung an der Sibelius-Akademie, seit 2007 bekleidet er dort eine Professur. 2003 wurde ihm – zum ersten Mal in Finnland! – der akademische Grad eines Doktors der Musik in Chorleitung verliehen, wobei YL sein „Instrument“ war.

Matti Hyökki nimmt seit langem eine zentrale Rolle in der Chormusik Finnlands ein. 1992 bis 1995 war er Chorleiter der Finnischen Nationaloper; 1996 ernannte ihn der Finnische Chorleiterverband zum Chorleiter des Jahres. Hyökki ist ein gefragtes Jurymitglied bei internationalen Chorwettbewerben, außerdem gibt er mit YL inspirierende Workshops bei internationalen Treffen von Chorexperthen.

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) hat sich unter der Leitung von Osmo Vänskä (Chefdirigent von 1988-2008) zu einem der angesehensten Orchester Europas entwickelt. Ab Herbst 2008 wird Jukka-Pekka Saraste Künstlerischer Berater des Ensembles sein. Das Orchester residiert seit 2000 in der aus Holz errichteten Sibelius-Halle, in der es im September jeden Jahres ein

Internationales Sibelius-Festival veranstaltet. Das Orchester hat zahlreiche mit Preisen bedachte CD-Projekte bei BIS vorgelegt, hat bei zahlreichen Festivals gespielt (u.a. bei den BBC Proms in London und den Weißen Nächten in St. Petersburg). Es ist in Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Berliner Philharmonie aufgetreten; Konzertreisen haben es durch Spanien, Japan, Deutschland, die USA und China geführt.

Osmo Vänskä, Chefdirigent des Lahti Symphony Orchestra von 1988 bis 2008, ist seit 2003 Musikalischer Leiter des Minnesota Orchestra. Seine musikalische Laufbahn begann er als Klarinettist im Helsinki Philharmonic Orchestra; heute ist er ein überaus gefragter Gastdirigent bei den führenden Orchestern der Welt. Zu den zahlreichen Ehrungen und Auszeichnungen, die er erhalten hat, gehören die Pro Finlandia-Medaille, ein Royal Philharmonic Society Award, der Musical America's Conductor of the Year Award 2004, die Sibelius-Medaille 2005 und der Arts and Letters Award 2006 der Finlandia Foundation.

Bien qu'administrée comme grand-duché de l'empire russe la majeure partie du 19e siècle, du point de vue culturel, la Finlande revendiquait de plus en plus son indépendance. Depuis l'édition de l'épopée nationale – le *Kalevala* – en 1835, la langue finlandaise était de plus en plus acceptée en littérature ; dans la dernière partie du siècle, la popularité du théâtre montait tandis que dans les arts, les œuvres présentant un caractère spécifiquement finlandais devenaient à la mode. Martin Wegelius fonda le premier conservatoire de musique de la Finlande (où Sibelius devait étudier de 1885 à 89) en 1882 et, la même année, Robert Kajanus mit sur pied le premier orchestre symphonique professionnel des pays du Nord. La musique chorale était hautement estimée et 1883 vit la fondation du chœur d'hommes YL à Helsinki. Sous la direction des meilleurs chefs de chœurs de la Finlande – dont Jalmari Hahl et Heikki Klemetti – il jouit rapidement d'une réputation exceptionnelle.

La combinaison Sibelius et YL se révéla réussie au plus haut point. Quand le compositeur perça avec *Kulervo* (pour solistes, chœur d'hommes et orchestre en 1892, des chanteurs d'YL formaient le pivot du chœur et quand il commença à écrire pour chœur d'hommes *a cappella* l'année suivante, sa première œuvre fut *Venematka* (*Le Voyage en bateau*), composée pour le 10e anniversaire du chœur (comme la plupart de ses œuvres pour chœur d'hommes, celle-ci utilise un texte finlandais). Leur relation – stimulée par des commandes et des concours – fut de longue durée et mutuellement bénéfique ; YL n'a jamais cessé d'être considéré comme le meilleur interprète de la musique de Sibelius pour chœur d'hommes.

Les six chansons qui forment l'opus 18 de Sibelius furent composées quand il était encore un jeune homme, entre 1893 et 1901. Ces années furent le sommet du symbolisme et du romantisme national dans sa

musique – et la série renferme certaines de ses œuvres les plus populaires dans ce genre. Deux sont sur des textes du *Kalevala* : *Venematka* (*Le Voyage en bateau*) et *Terve kuu* (*Belle Lune au doux visage*) avec sa basse remarquable écrite sur mesure pour une basse en particulier. Les paroles de *Saarella palaa* (*Un Feu sur l'île*) et *Sortunut ääni* (*La voix brisée*) proviennent du pendant lyrique du *Kalevala*, le *Kanteletar*. Les deux autres chansons sont des arrangements de textes d'Aleksis Kivi : *Metsämiehen laulu* (*Chanson de l'homme des bois*) est de caractère robuste et direct tandis que l'émouvante *Sydämeni laulu* (*Chanson de mon cœur*) est une berceuse pour un enfant mort ; son texte est tiré de *Seitsemän veljestä* (*Sept frères*), le premier roman en finlandais.

Une autre œuvre de la même période fait le pont entre les pièces *a cappella* et les compositions pour orchestre : *Rakastava*, l'apport de Sibelius à un concours organisé par YL en 1894, qui gagna le second prix. D'abord pour chœur d'hommes avec ténor solo, *Rakastava* fut ensuite arrangée pour chœur mixte et, beaucoup plus tard, pour orchestre à cordes. La version entendue ici a un accompagnement de cordes que Sibelius fournit dans une tentative d'éviter des problèmes possibles d'intonation dans cette pièce à la technique très difficile.

À l'origine pour voix solo et orchestre, le vivant arrangement d'une ballade d'Oksanen, *Koskenlaskijan morsiamet* (*Les fiancées du sauteur de rapides*) date de 1897 ; son style s'apparente beaucoup à celui de la *Suite de Lemminkäinen* de l'année précédente. L'arrangement choral de la partie solo remonte à 1943 seulement.

En plus de nombreux poèmes symphoniques, Sibelius produisit une série d'œuvres pour chœur et orchestre aux dimensions comparables aux œuvres purement orchestrales et aussi originales dans leurs atmosphères

et couleurs musicales. *Tulen synty* (*L'Origine du feu*), composée pour l'inauguration du Théâtre National Finlandais à Helsinki en 1902, compte deux sections dont la première est pour baryton et orchestre et la seconde, pour chœur et orchestre. Comme la fêrle russe en Finlande se faisait de plus en plus sévère, les protestations des Finlandais se firent de plus en plus bruyantes ; et même si *Tulen synty* est en apparence une œuvre plus commémorative que politique, Sibelius en fit une déclaration nettement anti-russe en arrangeant un texte du *Kalevala* aux sous-entendus allégoriques. La pièce fut révisée en 1910 mais est entendue ici dans sa version originale plus longue et plus dramatiquement vocale.

Composée en 1906 pour les festivités du centenaire de la naissance du politicien et philosophe Johan Snellman et sur un texte de Paavo Cajander, *Vapautettu kuningatar* (*La Reine captive*) exprime encore plus carrément l'esprit de protestation – au point où il fut d'abord nécessaire de la jouer sous le titre plus neutre de *Siell' laulavi kuningatar* (*Le Chant de la reine*). Le compositeur l'écrivit d'abord pour chœur mixte et orchestre mais il l'arrangea ensuite pour chœur d'hommes.

L'Hymne (*Natus in curas*) sur un texte latin de Fridolf Gustafsson fut écrit pour le dévoilement d'un monument à Josef Pippingsköld, professeur d'obstétrique à l'université d'Helsinki, en 1896. Le poème ne fait pas que l'éloge du travail diligent d'un homme, il souligne aussi avec quelle lenteur les générations à venir exploiteront ses réussites. La pièce fut légèrement révisée avant sa publication en 1898 mais c'est la version originale qui est chantée ici.

Kuutamolla (*Au Clair de lune*) est une sérénade romantique en 9/4 détendu, composée en 1898 à la demande du photographe Into Inha, un vieil ami d'école de Sibelius. A cette époque, Inha fréquentait une dame nommée Aino Krohn (pseudonyme : « Aino Suonio ») auteur des paroles de la pièce.

L'année suivante, 1899, l'autonomie de la Finlande fut réduite par l'impopulaire Manifeste de février. Cette année-là – possiblement à la suite du manifeste – Sibelius mit en musique un texte patriotique de Cajander, *Isänmaalle* (*A la mère patrie*) pour chœur d'hommes *a cappella*. Cette version originale pratiquement inconnue, enregistrée ici pour la première fois, montre une variété rythmique plus grande que dans les arrangements ultérieurs mieux connus (faits par le compositeur pour chœur mixte [1900] et chœur d'hommes [1908] ; la version pour chœur d'hommes la plus souvent chantée cependant fut arrangée par Selim Palmgren vers 1902).

Le 2 décembre 1904, YL, dirigé par Heikki Klemetti, donna la création d'une chanson reconnaissant le fait qu'un nombre croissant de Finlandais choisissaient l'émigration plutôt que l'indignité de la fêrle russe : *Veljeni vieraila mailla* (*Mes Frères à l'étranger*) sur un texte de Juhani Aho. Cette chanson aux dimensions importantes est divisée en trois sections aux tonalités différentes, unifiées par un motif descendant prédominant à la fin de chacune.

En tant qu'illustre défenseur de la cause nationaliste finlandaise, Sibelius écrivit plusieurs marches patriotiques. Ce genre est représenté ici par *Har du mod?* (*As-tu du courage ?*) sur un texte suédois de Wecksell, chanson créée au concert même de la création de la version originale du *Concerto pour violon*. La version originale de 1904 de *Har du mod?* est entendue sur ce disque quoique la pièce subit de nombreuses révisions au cours de la décennie suivante.

Dans le même opus mais composée environ huit ans plus tôt, *Laulu Lemminkäiselle* (*Chanson pour Lemminkäinen*) ressemble assez à un chœur de chasse d'un opéra allemand, chose rare chez Sibelius. Lemminkäinen est l'un des héros du *Kalevala* mais le texte de cette chanson est signé Yrjö Weijola. La pièce par-

tage du matériel thématique avec la version originale du poème symphonique *Le retour de Lemminkäinen*.

Au moment où Sibelius composa *Jääkärien marssi* (*Marche du bataillon des chasseurs finlandais*) en 1917, la Finlande n'était qu'à quelques semaines de sa déclaration d'indépendance, ce qui devait presque immédiatement la mettre en état de guerre civile. La marche est une chanson de régiment pour un bataillon de soldats entraînés en Allemagne pour combattre du côté des « Blancs » (conservateurs) contre les « Rouges » (socialistes) sur un texte d'un soldat du régiment.

Till havs (*En mer*) fut écrite en 1917 pour le chœur de chant académique (« Akademen »). Une chanson de mer en apparence, le poème de Jonatan Reuter est en fait un appel aux armes et l'arrangement de Sibelius en fait un genre de marche énergique. Ayant « terminé » la pièce le 17 avril, Sibelius y apporta de petits changements avant la création à la fin du mois ; la première « version » (inédite) est chantée sur ce CD.

En 1925, Sibelius écrivit deux chansons à l'humour désabusé comme cadeau à Eduard Polón, un éminent homme d'affaires. Les textes des chansons *Humoresque* et *Ne pitkän matkan kulkijat* (*Les voyageurs sur le long chemin*) sont de Larin Kyösti, et les deux donnent une image idéalisée de la vie du voyageur. Dans *Humoresque*, il traverse sans le moindre effort les défis de la vie, jouant une petite polska sur sa flûte, tandis que dans *Ne pitkän matkan kulkijat*, les voyageurs vont et viennent sans but, confiants que Dieu leur fournira leur nourriture corporelle et spirituelle.

Tirée d'une suite de musique pour des tableaux historiques (1899), *Finlandia* est probablement la mieux connue des compositions de Sibelius et l'hymne qui en provient est également une chanson chorale très populaire. Quoique hésitant d'abord à faire un arrangement pour chœur (« Elle n'est pas destinée à la voix, plutôt à l'orchestre. Mais si le monde veut chanter, on n'y peut

rien »), Sibelius finit par en faire plusieurs, dont l'un sur un texte de Wäinö Sola (1938) et également celui entendu ici, bien mieux connu, sur des paroles de V.A. Koskenniemi (1940).

© Andrew Barnett 2008

Fondé à l'université d'Helsinki en 1883, le **Chœur d'hommes YL** est le plus ancien chœur de langue finlandaise de la Finlande. Ses mérites culturels, sa longue histoire sur la scène musicale, ses nombreuses tournées internationales et ses enregistrements à la qualité reconnue en ont fait l'un des plus remarquables chœurs d'hommes du monde. Depuis sa fondation, YL a commandé, exécuté et enregistré de la musique chorale finlandaise et internationale : la plupart des plus célèbres œuvres pour chœur d'hommes de Sibelius ont été commandées et créées par YL. Aujourd'hui, le chœur est connu comme l'interprète naturel idéal de Sibelius et un pionnier en musique contemporaine.

YL donne des concerts régulièrement partout en Finlande et il exporte avec enthousiasme l'art finlandais dans le monde. En plus de chanter son vaste répertoire *a cappella*, YL présente des œuvres pour chœur d'hommes accompagné par les plus grands orchestres et chefs du monde. De plus, les concerts de Noël d'YL sont devenus une importante tradition autant pour le chœur que pour le public ; chaque année, les concerts attirent environ 12.000 auditeurs dans les églises d'Helsinki.

YL a participé à l'enregistrement en première mondiale de *Kullervo* de Sibelius avec l'Orchestre symphonique de Bournemouth dirigé par Paavo Berglund en 1971. L'enregistrement BIS de cette œuvre avec l'Orchestre symphonique de Lahti et Osmo Vänskä (2001) a été mis en nomination pour un prix *Gramophone* et a aussi gagné le Prix du disque classique de Cannes.

Les commandes de compositions d'YL sont natu-

rellement reliées à ses publications et recherches historiques. Le chœur a publié pendant des décennies de la musique en feuilles pour ses commandes sous le titre de « Répertoire d'YL ». Les publications importantes comprennent les intégrales d'œuvres *a cappella* pour chœur d'hommes de Sibelius, Palmgren, Madetoja et Rautavaara.

Matti Hyökki dirige YL depuis 1980. Il entreprit ses études musicales à neuf ans à l'Académie Sibelius à Helsinki où il obtint un diplôme d'organiste et de professeur de musique et un doctorat en musique. Il enseigne la direction chorale depuis 1982 et obtint un professorat à l'Académie Sibelius en 2007. En 2003, il fut le premier en Finlande à obtenir un doctorat en musique en direction chorale, avec YL comme « instrument ».

Matti Hyökki occupe depuis longtemps un poste central en musique chorale finlandaise. Il fut aussi maître des chœurs de l'Opéra National Finlandais de 1992 à 1995 et, en 1996, l'Association des Chefs de chœur finlandais le nomma chef choral de l'année. Hyökki est très demandé comme membre de jury à des concours internationaux pour chœurs et il a inspiré un grand nombre de choristes par ses ateliers avec YL lors de rencontres internationales de chœurs professionnels.

Sous la direction d'Osmo Vänskä (chef principal de 1988-2008), l'**Orchestre symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des plus remarquables de l'Europe. Etabli à la salle Sibelius en bois, il y organise chaque septembre un festival international Sibelius. L'orchestre a gagné plusieurs prix avec ses projets d'enregistrements sur étiquette BIS ; il a joué à de nombreux festivals de musique dont les Proms de la BBC à Londres et le festival des Nuits Blanches à St-Petersbourg. Il s'est produit à Amsterdam, au Musikverein de Vienne et à la Philharmonie de Berlin et fait des tour-

nées en Espagne, au Japon, en Allemagne, aux Etats-Unis et en Chine.

Chef principal de l'Orchestre symphonique de Lahti de 1988 à 2008, **Osmo Vänskä** est directeur musical de l'Orchestre du Minnesota depuis 2003. Il a commencé sa carrière musicale comme clarinettiste à l'Orchestre philharmonique d'Helsinki et il est maintenant en grande demande pour diriger les principaux orchestres du monde. Parmi les nombreux prix et distinctions qu'il s'est mérités, mentionnons la médaille Pro Finlandia, un Prix de la Société philharmonique royale, Musical America's Conductor of the Year Award en 2004, la médaille Sibelius en 2005 et le prix de la Fondation Finlandia des Arts et Lettres en 2006.

Six SONGS, Op. 18 for male choir *a cappella*

1. Sortunut ääni

Mikä sorti äänen suuren,
äänen suuren ja sorian,
äänen kaunihiin kaotti,
jok' ennen jokena juoksi,
vesivirtana vilasi,
lammikkona lailatteli?

Suru sorti äänen suuren,
äänen suuren ja sorian,
äänen armahan alenti,
jott' ei nyt jokena juokse,
vesivirtana vilaja,
lammikkona lailattele.

Suru sorti äänen suuren,
äänen suuren ja sorian.

Kanteletar 1:57

2. Terve kuu

Terve, kuu kumottamasta,
Kaunis kasvot näyttämästä,
Päiväkulta koittamasta,
Aurinko ylenemästä!

Kuukulta kivestä pääsit,
Kalliosta päivä kaunis,
Nousit kullaisna käkenä,
Hopeisena kyyhkyläisnä
Elollesi entiselle,
Matkoillesi muinaisille.

Nouse aina aamuisilla
Tämän päivänki perästä;
Teepä meille terveyttä,
Siirrä saama saatavihin,
Pyytö päähän peukalomme,
Onni onkemme nenähän!

Käy nyt tiesi tervehenä,
Matkasi imantehena,
Päättä kaari kaunihiisti,
Päase illalla ilohon!
Terve, terve, kuu!

Kalevala XLIX, 403–22

The Broken Voice

What came to still that mighty voice
Whose song was so great and graceful?
What came to silence that fair song
Which flowed as a river's flood,
Darted like a little brook,
Laid lazily like a stagnant pond?

Sadness stilled the mighty voice,
Its song so graceful yet so great,
Wound the bless'd tune to a close.
It flows no longer like the flood,
Nor darts like a little brook,
Lays no more like a stagnant pond.

Sadness stilled the mighty voice,
Its song so graceful yet so great.

English translation: Andrew Bentley

Hail, O Moon

Hail, O Moon, who beamest yonder,
Thus thy fair cheeks well displaying,
Golden sun who risest yonder
Sun who once again arisest!

Golden Moon from stone delivered,
Fairest Sun from rock arisen,
Like the golden cuckoo rise you,
Like the silver dove arise you,
Lead the life ye led aforetime,
And resume your former journeys.

Rise for ever in the morning,
From this present day hereafter.
Bring us always happy greetings,
That our wealth increases ever,
Game for ever in our fingers,
Fortune at the points of fish-hooks.

Go ye on your path with blessings,
Go ye on your charming journey,
Let your crescent now be beauteous,
Rest ye joyful in the evening.
Hail, hail, O Moon!

English translation: William Forsell Kirby (1907)

3. Venematka

Vaka vanha Väinämöinen
laskea karehtelevi
tuon on pitkän niemen päästä,
kylän kurjan kuuluvilta.
Laski laulellen vesiä,
ilon lyöen lainehia.

Neiet niemien neissä
katselevat, kuuntelevat:
"Mi lienee ilo merellä,
mikä laulu lainehilla,
ilo entistä parempi,
laulu muita lautuisampi?"

Laski vanha Väinämöinen,
laski päivän maavesiä,
päivän toisen suovesiä,
kolmannen kosen vesiä.
Laski laulellen vesiä,
ilon lyöen lainehia.

Kalevala XL, 1–16

4. Saarella palaa

Saarella palaa.
Tuli saarella palavi.
Kenpä tuolla tulta poltti?
Sulho tuolla tulta poltti.
Mitä sulho raatelevi?
Korjoansa kirjottavi.
Mitä tuolla korjasella?
Neittä tuolla korjasella.
Mitä neito raatelevi?
Neito kultakangasta kutoo,
hopiaista helkyttää.

Kanteletar I:186

5. Metsämiehen laulu

Terve, metsä, terve, vuori,
Terve, metsän ruhtinas!
Täss' on poikas uljas, nuori;
Esiin käy hän voimaa täys;
Kuin tuima tunturin tuuli.

The Boat Journey

Old Väinämöinen, that sturdy fellow,
Set off with a song to plow the waters.
He cast off his boat from the long naze
And left the hapless village behind him.
With a merry song he plowed the waters
Down the force, through buffeting billows.

The maidenfolk stood at the end of the naze
And watched and listened from the shore:
'What joyful strains come off the waters?
What song is this that rides the waves?
What joy which other joys surpasses?
What voice which outshines other bards?'

Onward went Väinämöinen on his journey,
One whole day down inland rivers,
A second through low-lying marshes,
A third day down the rushing rapids.
With a merry song he plowed the waters
Down the force, through buffeting billows.

English translation: Andrew Bentley

Fire on the Island

On the island there is a fire.
A fire was lit on the island.
Who lit the fire there?
The bridegroom lit the fire there.
Why did the bridegroom do this work?
He is painting his sleigh [with tar].
Why is he painting his sleigh?
For the maiden to ride on.
What is the maiden doing yonder?
The maiden is weaving gold cloth,
She is spinning silver thread.

The Woodsman's Song

Hail, forest; hail, mountain,
Hail, prince of the forest!
Here is your son, bold and strong;
Will he step forth, full of power?
Like the fierce wind from the mountain.

Metsän poika tahdon olla,
Sankar' jylhän kuusiston.
Tapiolan vainiolla
Karhun kanssa painii yön,
Ja maailma unholaan jääköön.

Viherjällä laattialla
Miss' ei seinät hämmennä
Tähtiteltin korkein alla
Käyskelen ja laulelen,
Ja kaiku ympäri kiirii.

Kenen ääni kiirii siellä?
Metsän immen lempeän!
Lichterina miehen tiellä
Hienohelma hyppelee,
Ja kultakiharat liehuu.

Ihana on täällä rauha,
Urhea on taistelo:
Myrsky käy ja metsä pauhaa,
Tulta iskee pitkäinen
Ja kuusi ryskyen kaatuu.

Metsän poika tahdon olla,
Sankar' jylhän kuusiston.
Tapiolan vainiolla
Karhun kanssa painii yön,
Ja maailma unholaan jääköön.

Aleksis Kivi

6. Sydämeni laulu

Tuonen lehto, öinen lehto!
Siell' on hieno hietakehto,
sinnepä lapseni saatan.

Siell' on lapsen lysti olla,
Tuonen herran vainiolla,
kaitsea Tuonelan karjaa.

Siell' on lapsen lysti olla,
illan tullen tuuditella
helmassa Tuonelan immen.

Onpa kullan lysti olla,
kultakehdoss' kellahdella,
kuullella kehrääjälintuu.

Tuonen viita, rauhan viita!
Kaukana on vaino, riita,
kaukana kavala maailma.

Aleksis Kivi

I wish to be a son of the forest,
The rugged spruce grove's hero.
On Tapiola's pastures
I shall wrestle with a bear,
And the world will be far from my thoughts.

On the verdant forest floor
Where there are no walls to confuse me
Beneath the tall tent of the stars
I shall roam and sing
And the echo will resound around me.

Whose voice is resounding there?
That of a gentle forest girl!
Waving on the men's road
The fine-skirted girl is dancing
And her golden tresses are streaming.

The peace here is wonderful,
[Though] valiant is the battle:
The storm arrives and the forest roars,
There are long flashes of lightning
And the spruce falls with a crash.

I wish to be a son of the forest,
The rugged spruce grove's hero.
On Tapiola's pastures
I shall wrestle with a bear,
And the world will be far from my thoughts.

Song of my Heart

Tuoni's grove, the grove of night,
There the sand is soft under foot,
There I would take my child.

There it is good for the child to be,
There in Tuoni's master's meadows,
Tending Tuonela's herds.

There the child can sleep so sweetly,
There when the dusk comes, can sink,
Rocked by Tuonela's maid.

There the child can sleep so sweetly,
Rocking in the golden cradle,
Dreaming to the song of the birds.

Tuoni's halls, the halls of peace,
Far from hatred and struggle,
Far from the world's confusion.

7 RAKASTAVA

Miss' on kussa minun hyväni,
miss' asuvi armahani,
missä istuvi iloni,
kulla maalla marjaseni?
Ei kuulu ääntävän ahoilla
lyövän leikkiä lehoissa,
ei kuulu saloita soitto
kukunta ei kunnahilta.
Oisko armas astumassa
marjani matelemassa,
oma kulta kulkemassa
valkia vaeltamassa,
toisin torveni puhuisi,
vaaran rinnot vastoaisi,
saisi salot sanelemista,
joka kumpu kukkumista,
lehot leikkiä pitäisi,
ahot ainaista iloa.

Tästä' on kulta kulkenunna,
tästä' on mennyt mielitetty,
tästä' armas astununna,
valkia vaeltanunna;
tässä' on astunut ahoilla,
tuossa' on istunut kivellä.
Kivi on paljon kirkkahampi,
raasi toistansa parempi
kangas kauniimpi
lehto viittä lempeämpi
korpi kuutta kukkahampi
koko metsä mieluisampi,
tuon on kultani kulusta,
armahani astunnasta.

Hyvää iltaa, lintuseni.
Hyvää iltaa, kultaseni.
Hyvää iltaa nyt, minun oma armahani!
Tanssi, tanssi, lintuseni,
tanssi, tanssi, kultaseni,
tanssi, tanssi nyt, minun oma armahani!
Seiso, seiso, lintuseni,
seiso, seiso, kultaseni,
seiso, seiso nyt, minun oma armahani!
Anna kättä, lintuseni,
anna kättä, kultaseni,
anna kättä nyt, minun oma armahani!

THE LOVER

Where is my fair one,
Where dwells my beloved,
Where rests my delight,
In what land is my flower?
She sings not in the meadows,
Nor plays in the grove,
No music is heard from the far forests,
No birdsong from the hills.
If my beloved were walking there,
My flower,
My own darling,
My bright one wandering,
The hill slopes would answer
The sound of my horn,
The far forests would resound
And every hillock with birdsong,
Every grove with her playing,
And the meadows would be full of eternal joy.

Here my darling has walked,
Here my sweetheart has passed,
Here my beloved's steps have trod
Here my bright one has wandered
Here she walked in the meadow
And here sat on this stone:
The stone shines much brighter
And surpasses all other stones;
The sward is nowhere more beautiful,
This grove is milder than all others,
This wilderness blooms more richly,
This whole forest is pleasanter,
There my beloved has passed,
There my darling has walked.

Good evening, bird of mine,
Good evening, my own darling,
Good evening now, beloved one!
Dance, dance, bird of mine,
Dance, dance, my own darling,
Dance, dance now, beloved one!
Stand still, bird of mine,
Stand still, my own darling,
Stand still now, beloved one!
Give me your hand, bird of mine,
Give me your hand, my own darling,
Give me your hand now, beloved one!

Käsi kaulaan, lintuseni,
 käsi kaulaan, kultaseni,
 halausta kultaseni,
 halausta nyt minun oma armahani!
 Suuta, suuta, lintuseni,
 suuta, suuta, kultaseni,
 halausta lintuseni,
 halausta nyt minun oma armahani!
 Suuta, suuta, minun oma armahani!
 Jää hyvästi lintuseni,
 jää hyvästi kultaseni,
 jää hyvästi lintuseni,
 jää hyvästi nyt minun oma armahani!

Kanteletar 1:173, 1:174 & 1:122

8 KOSKENLASKIJAN MORSIAMET

"Ei', armas Annani, vaalene
 jos Pyörtäjäkoski pauhaa!
 Sen voimaa en tosin vallitse,
 ei löydä se koskaan rauhaa.
 Mut' kellä sen kalliot tiedoss' on,
 niin sille se nöyr' on ja voimaton."

Näin virkkoi Vilhelmi Annalleen
 ja itse hän purteen astui;
 ja päästi purtensa valiolleen,
 sen koskessa laidat kaatuu.
 Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
 nyt Vilhelmi vie tätä morsiantaan.

"Oi kuinka kirkas on illan kuu,
 ja välkkyvä virran kalvo!
 Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,
 ei muut kuni tähdet valvo.
 Oi, kuinka nyt kuolema kauris ois',
 kun kultansa kanssa nyt kuolla vois!"

Näin Anna äänteli hiljalleen,
 sen silmähän kyynel entää;
 Mut' koski kiihtyi eelleen,
 sen voimassa venhe lentää.
 Vaan Vilho on oppinut laskemaan
 tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purrestaan
 hän Lyyjoen kaikki kosket,
 useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
 se kasteli hältä posket.

Your hand round my neck, bird of mine,
 Your hand round my neck, my own darling,
 Embrace me, my own darling.
 Embrace me now, beloved one!
 Come kiss me, bird of mine,
 Come kiss me, my own darling,
 Embrace me, my own darling,
 Embrace me now, beloved one!
 Come kiss me now, beloved one!
 Fare thee well, bird of mine,
 Fare thee well, my own darling,
 Fare thee well, bird of mine,
 Fare thee well now, beloved one!

THE RAPIDS-RIDER'S BRIDES

'Pale you may grow, poor Anna,
 At the roar of Pyörtäjä falls!
 I cannot control their power,
 And the torrent finds no rest.
 But for whoever knows its rocks
 For him it is humble and weak.'

Thus Vilhelmi spoke to Anna
 As he stepped down in his craft
 And let his boat go freely
 As the waters splashed its sides.
 And to see the beauty of Pyörtäjä
 Now Vilhelmi takes his bride.

'Oh! how bright is the evening moon,
 And the gleaming water's face.
 No bird moves, or branch or tree,
 Only the stars look down.
 Oh, how sweet would death be now,
 To die with my love alone!'

Thus spoke Anna in silent thought,
 A tear springs to her eye;
 But the waters raged at her gesture
 The boat flies in their power.
 But Vilho has learned to ride the stream,
 This journey is his joy.

In boyhood in his boat he travelled
 The stream of the river Lyy.
 Often the foam of Pyörtäjä
 Threw water on his cheeks.

Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut' kosken kuumassa kuohussa,
juur' jossa sen juoksu suurin,
on päällä vaatinen vaippansa,
yks' Ahtolan neiti nuori.
Se Vellamon karjoja paimentaa,
ja kosken kuohua katsastaa.

Sydän on Vellamon neidollai
sen vaatisen vaipan alla;
ja lemмен liekki se aallossai
voi syttyä niinkuin maalla.
Ja Vilhoa neitonen Vellamon
se katsellut kauvanja liioin on.

Tuostapa neitosen rintahan
on syttynyt outo mieli;
povenssa kuulevi huokaavan,
mut' kertoa ei voi kieli.
Hän kuohujen keskehen istuksen,
siin' ainakin Vilhoa vuotellen.

Näin Vilhon venhe nyt kiihuhtaa
kuin Pohjolan vankin myrsky;
se kons' on aaltojen harjalla,
kons' yltäki käyppi hyrsky.
Mut' itse peräss' hän pelvott' on,
vaan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Vellamon neitonen
sen vastahan uida täyttää;
"se Vilho tuo on, mut' toinen ken,
jok' immeltä silmähän näyttää?
Voi, mua Vellamon neitonen,
sill' onpi jo kultana ihminen!"

Jo päättää Vellamon neitonen
nyt toivonsa turhan kostaa:
ja kosken pohjasta paatosen,
hän äkkiä pintaan nostaa,
johon vene Vilhelmin loukahtaa
ja hän kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
on Vellamon neidon paasi,
se paasi jolla hän Vilhelmin veneen
sekä onnen kaasi.

Mut' neitosen itsensä kerrotaan
meressä murehtivan rakkauttaan,

A. Oksanen [August Ahlqvist]

And he never found a single current
He could not learn to ride.

But in the rapids' seething torrent,
Where straightest is the flow,
Sits a young maid of Ahtola,
White mantle on her head.
She guards the flocks of Vellamo
And views the raging foam.

Vellamo's maiden has a heart
Beneath the foaming cape;
And love's bright flame among the waves
Can kindle as on land.
And Vellamo's maiden gazes
At Vilho hard and long.

And then within the maiden's breast
An unknown thought is born;
The charms that in her bosom lie
No tongue can ever tell.
She sits among the raging foam
And waits for Vilho soon.

And Vilho's boat now hurries on,
Like sternest Northern storm;
And now it rides the water's crest
And now beneath the swell.
But in the stern he sits unmoved,
But Anna's cheek is pale.

With joy the maid of Vellamo
Swimming towards him thrusts.
'It's Vilho there, but who is that
Who seems to be a maid?
Unhappy maiden of Vellamo,
He loves of human kind.'

The maid of Vellamo decides
To venge her shattered hopes,
And from below the water's foam
She suddenly comes up.
Vilho's boat is overturned
And with his love he dies.

But still at the mouth of Pyörtäjä
The rock of Vellamo's maid,
The rock upon which Vilho's boat
And happiness were wrecked.
But the maid herself, from what they say,
Mourns her love at sea.

English translation: John Skinner

9 TULEN SYNTY

Jo oli yö alinomainen
pitkä pilkkosen pimeä,
oli yö Kalevalassa,
noilla Väinölään tuvilla,
sekä tuolla taivahassa,
Ukon ilman istuimilla.

Tukala on tuletta olla,
vaiva suuri valkeatta,
ikävä inehmisenä,
ikävä itse Ukonki.

Tuo Ukko ylijumala,
itse ilman suuri luoja
alkoi tuota ouostella,
arvelee ajattelevi:
Mikä kumma kuun e'essä,
mikä terhen päivän tiessä,
kun ei kuu kumotakana,
eikä päivä paistakana?

Astui pilven äärtä myöten,
taivahan rajoja myöten,
sukassa sinertävässä,
kirjavassa kaplukassa,
kävi kuuta etsimään,
päivöä tapoamahan,
eipä kuuta löyäkänä,
päiveä tapoakana.

Tulta iski ilman Ukko,
valahutti valkeata,
miekalla tuliterällä,
säälillä säkenevällä.
Iski tulta kyntehensä,
Järskyttyi jäsenehänsä
Ylähällä taivosessa,
tähtitarhojen tasalla.

Saipa tulta iskemällä,
kätkevi tulikipunan,
kultaisehen kukkarohon
hopeisehen kehään.
Antoi neien tuiutella,
ilman immen vaapotella,
kuun uuen kuvoamaksi,
uuen auringon aluksi.

THE ORIGIN OF FIRE

Therefore was the night unending,
And for long was utter darkness,
Night in Kalevala for ever,
And in Väinölä's fair dwellings,
Likewise in the heavens was darkness,
Darkness round the seat of Ukko.

Life without the fire was weary,
And without the light a burden,
Unto all mankind 'twas dismal,
And to Ukko's self 'twas dismal.

Ukko, then, of Gods the highest,
In the air the great Creator,
Now began to feel most strangely,
And he pondered and reflected,
What strange thing the moon had darkened,
How the sun had been obstructed,
That the moon would shine no longer,
And the sun had ceased his shining.

Then he stepped to cloudland's borders,
On the borders of the heavens,
Wearing now his pale blue stockings,
With the heels of varied colour,
And he went the moon to seek for,
And he went to find the sunlight,
Yet he could not find the moonlight,
Nor the sun he could discover.

In the air a light struck Ukko,
And a flame did Ukko kindle,
From his flaming sword he struck it,
Sparks he struck from off his sword-blade,
From his nails he struck the fire,
From his limbs he made it crackle,
High above aloft in heaven,
On the starry plains of heaven.

When the fire had thus been kindled,
Then he took the spark of fire,
In his golden purse he thrust it,
Placed it in his silver casket,
And he bade the maiden rock it,
Told the maid of air to rock it,
That a new moon might be fashioned,
And a new sun be constructed.

Neiti pitkän pilven päällä,
impi ilman partahalla,
tuota tulta tuitteli,
valkeaista vaapotteli,
kultaisessa kätkyessä,
hihnoissa hopeisissa.

Hopeiset orret notkui
kätkyt kultainen kulisi.
Pilvet liikkui taivat naukui,
taivon kannet kallistihe
tulta tuittellessa,
valkeaista vaapottaissa.

Impi tulta tuitteli,
vaapotteli valkeaista.
Tulta sormilla somitti,
käsin vaali valkeaista,
tuli tuhmalta putosi,
valkeaa varattomalta,
kätösiltä käänteliän,
sormilta somittelian.

Taivas reikihin repesi,
ilma kaikki ikkunoihin;
kirposi tulikipuna,
suikahti punasoronen.
Läpi läikkyy taivosista,
puhki pilvistä pirisi,
läpi taivahan yheksän,
halki kuuen kirjokannen.

Kalevala XLVII, 41–110

VAPAUTETTU KUNINGATAR

On vuoren huipulla linna, se katsovi laaksohon,
Mut' niinkuin hauta jylhä ja kolko se on eloton:
Lukoss' on rautaportit, valon väkettä sielt' ei näy
Vaän ääneti niin kuin aaveet, sen tornissa vahdit käy.
Välin yö kun tyyntyy, ja aurinko mailt' on pois,
on niin kuin laulua hellää ja vienoa sieltä sois;
Kuningatar siellä laulaa, niin kerrotaan,
Mut ken hän on sekä mistä, ei tiedä ainoakaan.
Sanotaan on hän ollut maan valtija ylhäinen,
Ja kauneudestaan kuulu yli merten mannerten;
Mut aamu kerran kun koitti hän hävinnyt on pois...
Yöt päivät vahtivi saalistaan linnan herra nyt.
Vaän kun vartijat nukkui ja tyynenä saapuu yö,

On the long cloud's edge she sat her,
On the air-marge sat the maiden,
There it was she rocked the fire,
There she rocked the glowing brightness,
In a golden cradle rocked it,
With a silver cord she rocked it.

Then the silver props were shaken,
Rocked about the golden cradle,
Moved the clouds and creaked the heavens,
And the props of heaven were swaying,
With the rocking of the fire,
And the rocking of the brightness.

Thus the maid the fire was rocking,
And she rocked the fire to brightness,
With her fingers moved the fire,
With her hands the fire she tended,
And the stupid maiden dropped it,
Dropped the flame the careless maiden,
From her hands the fire dropped downward
From the fingers of its guardian.

Then the sky was cleft asunder,
All the air was filled with windows,
Burst asunder by the fire-sparks,
As the red drop quick descended,
And a gap gleamed forth in heaven,
As it through the clouds dropped downward,
Through nine heavens the drop descended,
Through six spangled vaults of heaven.

English translation: William Forsell Kirby (1907)

THE CAPTIVE QUEEN

On the hilltop lay a castle, looking down into the valley,
But, like the dreary and desolate grave, it was lifeless:
Its iron gates were locked, from there no light could be seen,
Just the guards in its tower, as silent as ghosts.
Sometimes in the calm of night, when the sun had left the land,
It was as though a tender and gentle song thence came;
It was said that a queen sings there,
But no one knew who she was and where she was from.
She was rumoured to be the country's proud ruler,
Her beauty was fabled across land and sea;
But once, when morning dawned, she was missing...
The lord of the castle watched over his prey, night and day.
Only when the guards were asleep and the calm night fell,

Kuningattaren rinta silloin vapahammin lyö,
Hän yölle laulavi murheitaan,
Kadotettua kauneutansa, toiveitaan.

Tuli nuorukainen kerran ja saapui linnan luo,
ja linnasta laulut kuuli oli tuttuja laulut nuo.
Käy sydämeen nyt outo tuli
Povenssa syttyy jälleen hän laulaa
Hän lähtevi maalleen ja laulaa kansalleen.
Ja on kuin ilma lämmin nyt hengeltäisi yli maan,
Runoruhtinas intouneena koskevi kanneltaan.
Ei ennen kuultu soitto [sen kielillä] karkeloi,
Valtavat elon tunteet maine lempi soi.
Ken tuost ei hurmautuisi? Ken [enää] kylmäks jäis?
Ken miekkaa nyt ei tahkois, ken keihästä ei terästäis?
Mut kuningatar laulavi linnassa murheitaan;
Vapaattaja viel' on poissa, ties saapuko milloinkaan!

Oi saapuu, saapuu! Sankari kiirehtii,
kypärästä välkkyvi päivä, miekasta kuu sädehti:
Hän huutavi kansalleen!
"Pelastettava maan on äiti, Ken nyt mua seuraa ken?"
"Oi turhaa, pois on poissa!" Hän astuvi eespäin vaan.
"Oi, surmasi helmaan kiidät!" Ei katso hän taakseenkaan.
Ylös vuoren rinnettä nousee, jo saapuvi linnan luo,
Sadan miehen voimat hällä, kun ryntävi urho tuo,
Ja rautaportit murtuu, jo aukevi haudan suu,
Sen vartijajoukko jo huojuu, kuin rajuilmasa puu.
Jo lehti oksia taittuu, jo kaatuvi runkokin,
kuin rytmetsän kautta kulkevi sankarin tie.
"Ja nyt olet vapaa, äiti! Tule päivän valkeuteen,
nyt mennyt on pitkä yö! Taas syttyvi silmäis tuike
Ja voi sitä ken hiuskarvaa nyt päästäisi notkistaa!"
Ja linnasta hän taluttaapi kuningattaren ilmoillen.
Ja vastaan kansan joukko jo rientävi riemuillen.
Ja on kuin laulua vienoa ja hellää taaskin sois,
Mut on se aamulaulua, iäks' yö on mennyt pois.

Paavo Cajander

11 HYMNUS (NATUS IN CURAS)

Natus in curas homo solis aestu
haurit excelsus calidum laborem
non opem fessus miseris recusat
nocte quieti.

Corporis tendens animique vires
extimas, nusquam sibi parcat ipse.

Would the queen's heart beat more freely,
She sang to the night of her sorrow,
Of her lost beauty and hopes.

There once came a young man, arriving at the castle,
And the songs he heard from the castle were familiar to him.
He had such a strange feeling in his heart
With fire in his breast he sang once more,
He returned to his country and sang to his people.
And it was as though a warm breeze now passed over the land,
The prince of poets was inspired to take up his kantele again.
A tune, never before heard, danced forth from its strings,
Its lustre and love struck powerful, life-giving emotions.
Who could resist their charms? Who could remain unmoved?
Whose sword and spear could stay unsharpened?
But the queen in the castle sang of her distress;
Her liberator was still absent; would he ever come?

Oh, he's coming, he's coming! The hero made haste,
Daylight sparkled from his helmet and moonlight from his sword:
He called out to his people!
'The mother of our country must be saved; who will follow me?'
'It's in vain, what's gone is gone! He merely forged ahead.
'Oh, you hasten to your demise!' He did not look back.
He climbed the hill, and arrived at the castle,
The hero rushed in with the strength of a hundred men.
Already the iron gates burst open, the mouth of the grave opened,
Its guards were shaken like a tree in a storm.
The leaves and branches bent, the trunk crashed down;
The hero advanced as if through a fallen forest.
'And now, mother you are free! Come to the daylight,
Now the long night is over! Your eyes start to sparkle anew
And woe betide anyone who touches a hair on your head!'
And he led the queen out from the castle into the open.
Towards them a throng was already rushing joyfully.
And, it seemed, the tender and gentle song was heard again.
But it was the morning song; the night had passed forever.

HYMN (NATUS IN CURAS)

Born to duties in the heat of the sun
With distinction he takes on his arduous labours.
Though weary he does not refuse the needy
While resting at night.

Stretching the powers of body and mind
To the limit, he never spares himself.

Blanda vix illum favet aura sortis
vitaque suavis.

Posteri segnes opera fruuntur
denique exhausta memoresque laudant.
Jam manus leto gelido solutas
fractaque corda.

Fridolf Gustafsson

12 KUUTAMOLLA

Rannalla yksin istun, mieli on kaihoisin.
Etäistä maata tuolla yhäti silmäilen.
Siellähän asut armas,
Kultani kallehin.

Silta jos sinne veisi, kuusesi rientäisiin.
Kirkasna kuuhtu loistaa,
Pilvistä pilkistää,

Lainceilla loiskii, tanssii, vedessa väräjäää.

Valosta luotu on silta, siintävä hohtoinen,

Jospa mun viedä voisit

Rannalle toiveitten!

Vaan ei ne Kuuttaren sillat

Kannata kulkijaa,

Niihin ken luottaa, astuu,

Aaltohon haudan saa.

Aino Suonio [Aino Krohn]

13 ISÄNMAALLE

Yks' voima sydämehen kätketty on,
se voima on puhdas ja pyhä.

Se tuttko on vai tuntematon,
niin valtaa se mieliä yhä.

Salamoina se tuntehet saa palamaan,
se taivaast' on kotoisin kerrotaan,
ja isänmaa on sen nimi.

Se tunnuksana se Suomenmaan
vei urohot kuolon teille,
vei nälkää, vaaroja voittamaan,
vei valoa voittamaan meille,
ja rauhan töissä se ollut on
se toivon tähti sammumaton,
joka tien vapautehen viittaa.

Rarely is he blessed by a favourable breeze
Or an easy life.

Slothful heirs gain the fruits of his labours
When his life ends and they praise his memory,
Now that his hands are freed by cold death
And his heart is sundered.

IN THE MOONLIGHT

I sit on the shore alone, my mood is wistful.
With my eyes looking towards a faraway land.

There my beloved dwells,
My dearest darling.

If a bridge led me thither, I would hasten across.
Brightly shines the moon,
Through the clouds it is glimpsed,

It is playing on the waves, dancing, trembling on the water.

From light a bridge is created, shimmering blue,

If only you could take me

To the shore of my aspirations!

But these bridges of moonbeams

Cannot support a traveller,

Whoever trusts such a bridge

Will find a grave among the waves.

TO THE FATHERLAND

A single strength is concealed in my heart,
That strength is pure and holy.

Whether familiar or unfamiliar,
It dominates the mind.

Like lightning, it burns,

It is said to emanate from heaven,

And its name is the fatherland.

Its nomenclature, Finland,

Has led brave men to their deaths,

Led them to hunger, to conquer dangers,

Led them to achieve victory,

And it has been present at the work done in peacetime,

An inextinguishable star of hope,

Which shows the way to freedom.

Niin aina olkohon Suomenmaass'
ain' uljuutt' uskollisuutta!
Kun vaara uhkaa, ne luokohot taas
vapautta ja valoa uutta.
Tää maa ei koskaan sortua saa,
eläköön tämä muistojen, toivojen maa,
eläköön, kauan eläköön Suomi!

Paavo Cajander

14 VELJENI VIERAILLA MAILLA

Minä näin sinut taas sinä Suomi maa.
Kohos kalliit, niemet nous'
ja paistoivat saaret ja puhtoset purjeet
ja aikoi mun rintani riemahtaa kun muistin
että jäivät veljeni vieraille maille.

Kiiruhdin kotia kohti niityn niemehen viherjän.
Leyhyi tuuli, loiski laine,
nuokahteli nuori heinä, kahahteli rannan kaisla.
Aioin venheessä vesille, purressani purjehille.
Vaan oli veljeni vieraille maille.

Oli ihana, juhliiva juhannus,
taas oli käkien kukunta-aika.
Tulet loistivat, raikuivat rannat ja maat
ja sävelet laineilla soi.
Vaan kuinka voi purjetta valaista päivä,
kuinka lepatella järven laine,
kuinka nuoret naureskella, kuinka ihmiset iloita?
Vaikk' ovat veljeni vieraille maille.
Ovat veljeni vieraille maille.

Juhani Aho

15 HAR DU MOD?

Har du mod att gå ut i livets strid
och dig hålla där som en man?
Har du mod att ställa dig framom din tid
och dess villor, om du det kan?
Har du mod att offra ditt hjärteblod,
din timliga lycka och fröjd
för sanning och rätt? – då yngling god,
träd in i vår krets förnöjd.

Let there always be on Finnish soil
Great courage and steadfastness!
When danger threatens, they will create
New freedom and light.
This country may never be vanquished,
Long live this land of memories and hopes,
Long live Finland!

MY BROTHERS ABROAD

I saw you again, o Finland mine,
Your rocks appeared, your headlands rose up
And the islands shone, and the clean sails
And my heart started to rejoice; but then I remembered
That my brothers had remained abroad.

I hastened homewards towards the verdant headlands.
The wind wafted, the waves splashed,
The fresh grass fluttered in the breeze, the sedges on the shore rustled.
I planned to take a boat out on the water, to sail on the waves,
But my brothers were abroad.

It was a beautiful, festive midsummer,
It was once more the time when the cuckoos sing.
The fires burned brightly, the shores and land rang out
And the music resounded across the waves.
But how can the sails be illuminated by the daylight,
How can the waves on the lake ripple,
How can the young folk laugh, how can people rejoice
When still my brothers are abroad?
My brothers are abroad.

HAVE YOU COURAGE?

Have you courage to go out into life's battle
And conduct yourself like a man?
Have you courage to go in front of your time
And its errors, if you can?
Have you courage to sacrifice your heart's blood,
Your earthly happiness and joy
For truth and right? – then, good youth,
Step willingly into our circle.

Har du mod att tro på din skönaste dröm
trots det verkligas hånande röst?
Har du mod att som droppen i djupaste ström
söka väg genom klippans bröst?
Då låtom oss svärja ett fostbrödralag,
och offra det ande och blod!
Och kraft som kamp få vi nog en dag,
om vi äga det samma mod.

Josef Julius Wecksell

10 LAULU LEMMINKÄISELLE

Lähtee nuori Lemminkäinen lemмен kultakummun luo,
lemmen haltijattarelle uhriks' sydämensä tuo.
Suonissansa uhrilta polttaa lempi nuoruuden.
Uhrilehto, lemменlehto, ompi luonto keväinen.

Oi, on pyhitetty lemменlehto!
Oi, on elämäni nuoruus!
Terve, Lemminkäinen!
Kuule, elämäsi laulaa sulle.

Nyt valkorinnat koivut loistaa,
taas nuortuu maa ja maire metsä kirkastuu,
kevätkuonto virkoo
ja kauniimmin puhto taivas taas heijastaa.

Ja aamu koivukummun taakse luo ruskon maan,
ja valkorintain puiden rungot se peittää kullallaan
ja puiden oksiin aamunkoitto luo aarteitaan.

Mut aamun nousten laulun kaikon taas linnut saa
ja laulut kilvan kaikuilee ilon lyöden raikuaa.
Nyt lemмен taikavoimaa koittaa vaan nuoruus saa.

Lähtee nuori Lemminkäinen lemмен kultakummun luo,
lemmen haltijattarelle uhriks' sydämensä tuo.
Suonissansa uhrilta polttaa lempi nuoruuden.
Uhrilehto, lemменlehto ompi luonto keväinen.

Oi, on pyhitetty lemменlehto!
Oi, on elämäni nuoruus!
Terve Lemminkäinen!

Jyrjö Weijola

Have you courage to trust your fairest dream
Despite reality's spiteful voice?
Have you courage, as the drop in the deepest stream,
To find a way through the rock's breast?
Then let us swear an oath of brotherhood
And sacrifice to it soul and blood!
And strength and the battle will come one day
If we have this kind of courage.

A SONG FOR LEMMINKÄINEN

Young Lemminkäinen departs for the golden knoll of love,
He brings his heart as a sacrifice to the guardian spirit of love.
In his veins youthful ardour kindles a sacrificial fire.
The sacrificial grove, the grove of love is a vernal countryside.

Oh, it is the sacred grove of love!
Oh, it is my life's youth!
Hail, Lemminkäinen!
Listen, your life is singing to you.

Now the white birches shine,
Again the land becomes young, the sweet forest grows light,
Nature reawakens with the arrival of spring
And the most beautifully pure sky once more reflects light.

And, behind the birch knoll, the morning reddens the ground,
And it covers the white trees' trunks with gold
And daybreak casts its treasures on the trees' branches.

But, as the day breaks, the birds again yearn to sing
And the songs, in competition, resound with happiness.
Now only youth may receive the magical power of love.

Young Lemminkäinen departs for the golden knoll of love,
He brings his heart as a sacrifice to the guardian spirit of love.
In his veins youthful ardour kindles a sacrificial fire.
The sacrificial grove, the grove of love is a vernal countryside.

Oh, it is the sacred grove of love!
Oh, it is my life's youth!
Hail, Lemminkäinen!

17 JÄÄKÄRIEN MARSSI

Syvä iskumme on, viha voittamaton,
meill' armaa ei, kotimaata.

Koko onnemme kalpamme kärjessä on,
ei rintamme heltyä saata.

Sotahuutomme hurmaten maalle soi,
mi katkovi kahleittansa:

Ei ennen uhkamme uupua voi
kuin vapaa on Suomen kansa.

Kun painui päät muun kansan, maan,
me jääkärit uskoimme yhä.

Oli rinnassa yö, tuhat tuskaa, vaan
yks' aatos ylpeä, pyhä:

Me nousemme kostona kullervon,
soma on sodan kohtalot koittaa.

Satu uusi nyt Suomesta syntyvä on,
se kasvaa, se ryntää, se voittaa.

Häme, Karjala, Vienen rannat ja maa,
yks' suuri on Suomen valta.

Sen aatetta ei väkivoimat saa
pois Pohjan taivahan alta.

Sen leijonalippua jääkärien
käsivarret jäntevät kantaa

Yli pauhun kenttien hurmeisten
päin nousevan Suomen rantaa.

Heikki Nurmio

18 TILL HAVS

Nu blåser havets friska vind ifrån sydväst
och smeker ljuvligt sjömans kind
av alla vindar bäst!

Till havs, till storms, du djärva jakt,
till storms, till havs, var man på vakt,
till havs!

På ändlös led är livet fritt, ej trives tvång,
när havet sjunger, grönt och vitt,
sin höga frihetssång!

Till havs, till storms, du djärva jakt,
till storms, till havs, var man på vakt,
till havs!

MARCH OF THE FINNISH JÄGER BATTALION

Our blow is deep, unconquerable hate,
O homeland, we have no mercy.

All of our luck is at the point of our swords,
Our breast cannot relent.

Our stirring war-cry rings out to the land
Which will not break its bounds.

We shall not tire of fighting
Until the Finnish people is free;

When all other people bowed their heads
We Jägers carried on believing.

It was night in our breast, a thousand evils,
But one thought proud and holy.

We rise up in revenge of Kullervo,
It is good to crush war's destiny.

In Finland a new legend is being born,
It's growing, rushing, winning.

Häme, Karelia, Viena's beaches and land
Are all one great Finnish power.

Its strong people cannot be cast aside,
Beneath the Northern heavens.

Our muscular arms carry
Its lion's flag

Over the roar of the battlefield
Towards rising Finland's shore.

TO SEA

The bracing wind comes blowing from southwest,
Deliciously caressing sailors' cheeks,
Finest of all winds!

Put out to sea! Into the wind, brave yacht,
Into the wind, to sea, all hands on deck,
To sea!

On endless voyage life is free and shackles fall
When sings the sea, all green and white,
Its roaring song of freedom!

Put out to sea! Into the wind, brave yacht,
Into the wind, to sea, all hands on deck,
To sea!

Sväll härligt, sköna segel, sväll i vindens dust,
 flyg fram med fröjd mot vågens fjäll
 i stundens högsta lust!
 Till havs, till storms, du djärva jakt,
 till storms, till havs, var man på vakt,
 till havs!

Jonatan Reuter

Fill proudly out, fair sails, fill out in windy joust,
 Dash full of joy into high waves
 In the ardour of the moment!
 Put out to sea! Into the wind, brave yacht,
 Into the wind, to sea, all hands on deck,
 To sea!

Two SONGS, Op. 108 for male choir *a cappella*

1. Humoreski

Elämä veitikka viisas ja nuori
 mun iloisen pillini laittoi,
 sointuvan oksan se lemmeistä löysi
 ja viinipuusta sen tahtoi.
 Soitin pillillä pienen polskan
 ja ilosta itkin ja nauroin.

Sitten ma soitin kun iltaisin istuin
 mun kotini nurmikolla.
 Laitumen laidalla karitsat hyppi
 ja mun oli hyvä olla.
 Soitin pillillä pienen polskan
 ja ilosta itkin ja nauroin.

Sitten ma jätin ne kotoiset rannat
 ja kiertelin mielen määrin.
 Nuoruutta itkin ja neitoni mieltä,
 mutt' huomasin surreeni väärin.
 Soitin pillillä pienen polskan
 ja ilosta itkin ja nauroin.

Joskin mun heleä heilimi hylkäis,
 niin enhän ma valita noita,
 onhan maailma tyttöjä täynnä
 kuin ahot on mansikoita.
 Soitan pillillä pienen polskan
 ja ilosta itken ja nauran.

Vaikk' olen köyhä ja köyhän lapsi
 ja monta on matkan vaaraa,
 rikkaita riemuja sentään laulan
 keskellä maantien haaraa.
 Soitan pillillä pienen polskan
 ja ilosta itken ja nauran.

Humoresque

Life, a shrewd and youthful rascal,
 Gave me my happy flute,
 In love it found a musical branch
 And broke it off a grape vine.
 On the flute I played a little polska
 And cried and laughed from happiness.

Then I played when I was sitting in the evening
 On the grass at home.
 The lambs leapt at the pasture's edge
 And I felt very well.
 On the flute I played a little polska
 And cried and laughed from happiness.

Then I left those home shores
 And travelled as the will took me.
 I cried for my youth and for my young lady.
 But I noticed that I was wrong to be sorrowful.
 On the flute I played a little polska
 And cried and laughed from happiness.

Even though my perky girl rejected me,
 I shall not bemoan it,
 For the world is as full of girls
 As the glades are full of strawberries.
 On the flute I play a little polska
 And cry and laugh from happiness.

Although I am poor and from impecunious stock,
 And manifold are the dangers on my journey,
 I still sing of my rich joys
 At the country lanes' crossroads.
 On the flute I play a little polska
 And cry and laugh from happiness.

Maa ilma pillini ryöstää tahtois'
ja rikki sen kiviin löisi,
en sitä vaihtais tähtiinkään, en,
en hopeatynnöriin möisi.

Larin Kyösti

20 2. Ne pitkän matkan kulkijat

Ne pitkän matkan kulkijat ne yhtyivät,
ne eroavat, ken kysyisi nimeä heiltä!
Ne etsijät ne ehtivät,
ne salasanain hyräilijät
ne tulevat kaikilta teiltä.

Ja niill' on merkit mentävät,
tien puissa piirut heleät,
on puissa piirut heleät,
tien merkit ompi niill',
siskoissieluja ohjaa.

Ja niill' on pitkä määränpää,
se vetten takaa kimmeltää
vasten hopeansinistä pohjaa.

Ne kysyisikö mistä leivän saa,
kun vaan on kaunis Jumalan maa
ja kaunis on iltainen rusko.

Ne kulkemahan Luoja loi
ja korpit niille leivän toi,
sillä niillä on ihana usko.

Larin Kyösti

21 FINLANDIA-HYMNI

Oi, Suomi, katso Sinun päiväs koittaa,
yön uhka karkoitettu on jo pois
ja aamun kiuru kirkkaudessa soittaa
kuin itse taivahan kansi sois,
yön vallat aamun valkeus jo voittaa
sun päiväs koittaa, oi synnyinmaa.

Oi nouse, Suomi, nosta korkealle
pääs seppelöimä suurten muistojen
oi nouse Suomi, näytit maailmalle
sa että karkoitit orjuuden
ja ettet taipunut sa sorron alle
on aamus alkanut, synnyinmaa.

V.A. Koskenniemi

The world would willingly rob me of my flute
And break it upon a boulder,
I wouldn't exchange it even for the stars, no,
I wouldn't sell it for a barrel of silver.

Wanderers on the Long Way

Those wanderers on the long way, they meet up,
They part; who would ask them their names?
Those who seek, they gather around,
Those who mutter clandestine words,
They come from all the roads.

And they have signs to guide them,
Bright cut-marks in the trees by the road,
Bright cut-marks in the trees,
They are the signs of the road,
And guide the kindred spirits.
And they have a distant goal,
It glimmers across the waters,
Standing out from a silver-blue background.

They would ask where they could get bread,
When God's earth is so fair
And beautiful the evening colours.
The Lord created them for travelling,
And the ravens bring them bread,
For they have a wonderful faith.

FINLANDIA HYMN

O Finland, look, your dawn approaches,
And the night is dispersed, dark and long,
Hear how the voice of the lark mixes with sighing space,
Soon the skies will be filled with jubilation.
See how the night flees and you breathe freely again.
Your morning dawns, o country dear.

Rise high, our country, newly raised from darkness.
Meet the waiting day, free and open,
With the same power you showed
When you broke asunder the yoke of slavery.
Repression never bowed you to the ground.
Your day has dawned, o country dear.

RECORDING DATA

Recorded at Nya Paviljongen, Kauniainen, Finland:

Recording producer and sound engineer: Christian Starke

Six Songs, Op. 18; Hymnus; Kuutamolla; Isänmaalle; Veljeni vieraila mailla; Humoreski; Finlandia Hymn (April 2006) · Till havs; Ne pitkän matkan kulkijat (September 2006)

Recorded at the Sibelius Hall, Lahti, Finland:

Recording producer: Marion Schwebel · Sound engineer: Uli Schneider
Rakastava; Koskenlaskijan morsiamet (January 2005)

Recording producer: Uli Schneider · Sound engineer: Jens Braun
Tulen synty; Vapautettu kuningatar (May 2005)

Recording producer: Thore Brinkmann · Sound engineer: Martin Nagorni
Har du mod? (January 2006)

Recorded at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland:

Recording producer: Robert Suff · Sound engineer: Ingo Petry
Laulu Lemminkäiselle; Jääkärien marssi (January 2000)

Project adviser: Andrew Barnett

Executive producer, original recordings: Robert Suff

Executive producer, this compilation: Robert von Bahr

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Andrew Barnett 2008

Translations: Antti Lindqvist (Finnish); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chené (French)

Photograph of Osmo Vänskä: © Eric Moore

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

BIS-CD-1433 © 2000–2008; © 2008, BIS Records AB, Åkersberga

Matti Hyökki